

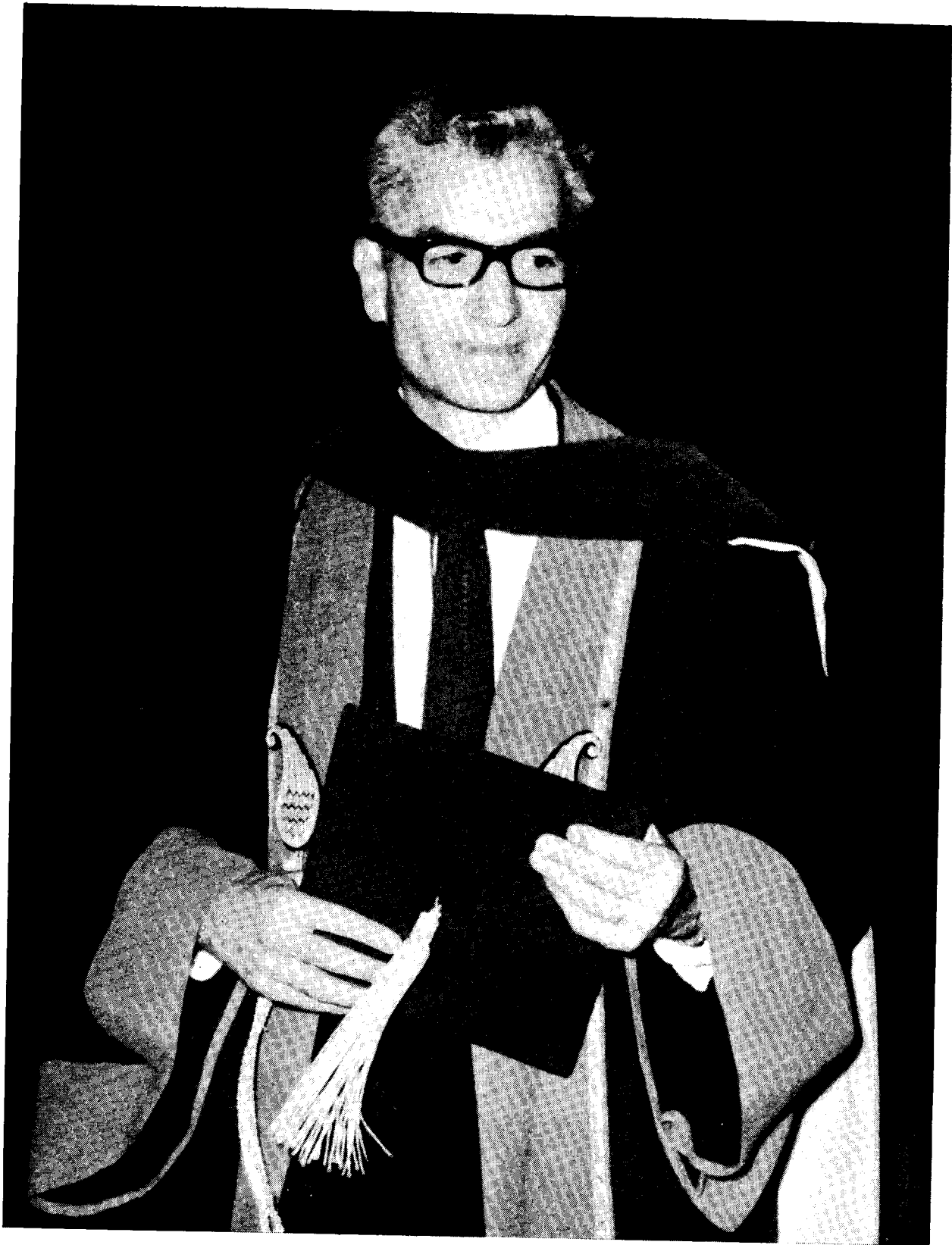
برگزیده‌ای از سخنان نوشته‌های

شاهنشاه آریامهر

درباره فرهنگ

از انتشارات اداره کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر

کتابخانه تخصصی
تاسیس ۱۳۷۴

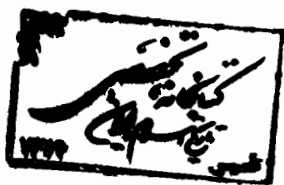

برگزیده‌ای از سخنان نوشته‌های

شاهنشاه آریامهر

درباره فرهنگ

از انتشارات اداره کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر

بناست جشن فرهنگ و هنر

آبانماه ۱۳۵۳

پیشگفتار

خطابه‌ها و گفتارهای حکیمانه و نوشته‌های پیرارج و حکمت‌آموز شاهنشاه بیداردل و مهربان و خیراندیش ما که در راهنمایی ملت ایران به تحصیل این همه ترقی و افتخار اثر فراوان داشته و همیشه مورد احترام ملت حقشناس ایران بوده است در چندین جلد و در هزاران صفحه انتشار یافته و روشنی بخش دلها شده است.

در زندگانی اجتماعی هیچ ملتی موضوعی دلکش‌تر، بارورتر و زیباتر از فرهنگ و هنر نیست؛ چه اگر بستگی و پیوستگی دیگر مظاهر بامادیات و سیاست و عوامل دیگر است فرهنگ و هنر با روان و احساس و ذوق و معنویات و عواطف انسانی پیوند دارد و همان سان که در مقام قیاس، روان از جسم برتر است فرهنگ و هنر نیز سر و سرور همه مظاهر زندگی و تمدن بشری است؛ از این رو اداره کل نگارش وزارت فرهنگ و هنر از میان نوشته‌ها و گفتارها و خطابه‌های شاهنشاه آریامهر که همه بدیع و حکمت‌آموز و با ارج است و گلستانی جاودان و دور از آسیب و گزند خزان را ماند، بخشهایی را که مربوط به فرهنگ و هنر اصیل کشور پرافتخار ماست برگرفت و در دفتری خاص فراهم آورد تا افزون بر آنکه دل و جان هر خواننده را تازه می‌کند آئینه‌ای فرهنگ‌نما از این عصر همایون در اعصار آینده باشد.

ما از اوایل تاریخ صادرکننده فرهنگ و هنر به جهان بشریت
بوده ایم .
از کتاب «مأموریت برای وطنم»

کشور ایران نمونه بارز کشوری است که فرهنگ آن قدیمی تر و
در بسیاری از موارد از فرهنگ و تمدن ملل عمیق تر و کامل تر است و اگر ملل
باختر در پاره‌ای از موارد، بتوانند اصول تمدن نوین خود را به ما بیاموزند،
ایران شاید بتواند آنان را به رموز تمدنی کهنسال تر و پرمغزتر آشنا کند،
ونکاتی را تعلیم دهد .
از کتاب «مأموریت برای وطنم»

هرگز در نظر نداریم که میراث گرانبها و پیرارزش باستانی خود را
از کف بدهیم، و برعکس اعتماد و اطمینان داریم که بر ذخیره معرفت و تمدن
کهنسال خویش خواهیم افزود؛ و حتم داریم که در اثر پیشرفتهای اقتصادی،
مذهب و فلسفه و هنر و ادبیات و علوم و صنایع ظریفه ما تجلیات بزرگتری
خواهد یافت و رفاه و نعمتی که مردم عادی و معمولی از آن برخوردار
خواهند شد و لوازم زندگانی با آسایش را برای خویش فراهم خواهند دید،
آنها را برای نمایش ذوق و هنر مجهزتر خواهد ساخت .
از کتاب «مأموریت برای وطنم»

وقتی که آیین اسلام به منظور اعتلای بشریت ظهور کرد ، ایران یکی از کانون‌های درخشان فرهنگ جهان بود ، تا بدان حد که حضرت رسول اکرم فرمود : اگر دانش در آسمان باشد بازهم مردانی از ایران بدان دست خواهند یافت .

از کتاب «مأموریت برای وطن»

این واقعیتی تاریخی است که تمدن ایران همواره با روح احترام و علاقه‌های خاص به فرهنگ و دانش آمیخته بوده است .

از کتاب «مأموریت برای وطن»

ما ایرانیان در طول تاریخ تمدن بشری ، کمک زیادی به فرهنگ و تمدن جهان کرده‌ایم . نیروهای معنوی که از روح زنده مردم باستانی ایران ساطع است تأثیر و نفوذ مهمی در تمدن غرب داشته ، و هر قدر يك نفر بیشتر به فلسفه و ادبیات غرب آشنا شود به نفوذ و اهمیت آثار ذی‌قیمت ایران پی می‌برد .

سنت دانشگاه از قرن ششم زمان انوشیروان ساسانی در ایران قوی بود . زیرا در زمان این پادشاه بنای دانشکده فلسفه و طب در گندی شاپور ، یکی از نقاط خوزستان گذارده شد و یکی از مراکز بزرگ فرهنگ و آموزش گشت .

این مرکز بزرگ فرهنگ و دانش حتی در قرن دوازدهم رونق داشت . در این دانشگاه بود که فلاسفه یونانی که به وسیله امپراتور ژوستینیان از وطن خود تبعید شده بودند پناهگاهی جستند .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در دانشگاه کلمبیا،
هنگام دریافت درجه دکترای افتخاری حقوق

پانزدهم بهمن ۱۳۳۳

در زوایای اجتماع ما رسوخ کرده است که ما برای جلب علاقه عمومی به
بذل کوشش بیشتر در این راه احتیاجی به فعالیت خاص نداریم .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر در دانشگاه ملی
برزیل هنگام دریافت دکترای افتخاری حقوق
هفدهم اردیبهشت ۱۳۴۴

آنچه مایه مباهات ماست اینست که تمدن و فرهنگ ایران همواره
بر اساس بشردوستی و همکاری با سایر ملل و اقوام جهان استوار بوده است.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر
در کنگره ملی برزیل
پانزدهم اردیبهشت ۱۳۴۴

کشور باستانی ما در طول تاریخ دوهزار و پانصد ساله شاهنشاهی
خود همواره مهد تمدن و پرچمدار علم و دانش بوده است . در گوشه و کنار
جهان آثار ارزنده ای از مفاخر علمی و ادبی ما به یادگار مانده که همگی
مظاهر گویای فرهنگ و تمدن درخشانی هستند که امروزه دنیا در برابر آن
سر تعظیم فرود می آورد .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر
به مناسبت هفته کتاب
بیست و چهارم آبان ۱۳۴۴

آثار باستانی ایران نه فقط برای خود این مملکت باعث افتخار
است ، بلکه باعث افتخار بشریت و فرهنگ تمام جهان است .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در شرفیابی
اعضای شورای عالی سازمان حفاظت آثار ملی
هفدهم مهر ۱۳۴۵

چندی پیش اظهار نظر «رنه کروسه» آکادمیسین و محقق عالیقدر فرانسوی را خواندم که در آن وی این واقعیت تاریخی را درباره کشور ما به خوبی توصیف کرده است:

«اگر يك نفر خارجی را اجازه اظهار نظر باشد باید بگویم که ایران حق بزرگی بر گردن بشریت دارد، زیرا به شهادت تاریخ، ایران با فرهنگ نیرومند و طریقی که طی قرون، پدید آورده وسیله تفاهم و هماهنگی ملل مختلف جهان شده است. چه بسیار جماعتی که در تحت تأثیر افکار ایرانی دارای فکر و عقیده مشترک شده اند. احساساتی که شعرای ایران ابراز داشته اند يك نفر فرانسوی را به اندازه يك هندی، و يك ترك را به اندازه يك گرجی، تحت تأثیر قرار می دهد. عرفای ایران با وجود آنکه کاملاً مسلمان هستند با گفته خود همان قدر قلب يك مسیحی را به تپش درمی آورند که دل يك برهمن را، و به همین دلیل است که باید ایشان را به تمام بشریت متعلق دانست.

«در موقعی که نیک اندیشان جهان می کوشند تا دنیا را از کینه نوزی و از هم پاشیدگی نجات بخشند، تمدن ایران نمونه ای تاریخی و عالی در این مورد به جهانیان نشان می دهد، و نیروی معنوی عظیمی را بدانان عرضه می دارد. امر و شاید مهمترین مسأله این باشد که شرق و غرب زبان یکدیگر را بفهمند و باهم سازش کنند. ایران ثابت کرده است که چنین سازشی امکان پذیر است زیرا بر اثر نبوغ فکری و معنوی خود، و به واسطه سرمشقیایی که در تمام طول تاریخ خویش داده، در واقع خود را به صورت تلاقی گاه شرق و غرب در آورده که در آن این اجزاء به صورتی متناسب باهم ترکیب یافته و به طوری غیر قابل تفکیک به هم پیوند خورده اند.»

از کتاب «مأموریت برای وطنم»

ما در جهان از نظر شعر و ادب و مخصوصاً آثار شعرای مشهور مانند فردوسی و حافظ و سعدی و مولوی و خیام، و دیگر استادان بزرگ

شهره‌ایم . میگویند ثروتی که از حیث حجم آثار ادبی در زبان فارسی موجود است در هیچ زبان دیگر نیست .

از کتاب «مأموریت برای وطنم»

برخی از پادشاهانی که طی شش قرن در ایران به سلطنت رسیدند از مشوقین و حامیان ادبیات پارسی بودند ، و توسعه و تجدید حیات زبان و ادب پارسی به تشویق و حمایت آنان صورت پذیر گردید . فردوسی شاعر مشهور ایرانی از ستارگان درخشان این دوره است .

از کتاب «مأموریت برای وطنم»

دراثر کشتار بیرحمانه تیمور ، جمعیت کشور ما میلیونها نفر تقلیل یافت ، ولی تمدن ما بطور معجزه آسایی دوام پیدا کرد ، و علم و هنر پیشرفت نمود . چنانکه رصدخانه‌هایی در ایران بنا شد ، علوم ریاضی توسعه یافته ، شعرای بزرگی مانند سعدی و حافظ ، آثار ادبی جاویدان خود را به وجود آوردند و یکبار دیگر تمدن ما بر نیروی مهاجم فائق آمد و آنها را متمدن ساخت .

از کتاب «مأموریت برای وطنم»

زبان و ادبیات ما در هندوستان نیز نفوذ کرد و مدت پانصد سال زبان فارسی ادبی آن دیار به شمار آمد و مردم به خواندن شاهکارهای ادبی ما رغبت فراوان پیدا کردند . پادشاهان مغول هندوستان ، زبان فارسی را زبان رسمی درباری و اداری نمودند ، و تا زمان تسلط انگلیسی‌ها این وضع برقرار بود .

از کتاب «مأموریت برای وطنم»

هرچند ایران در تمدنی قرون به سلحشوری معروف بوده است، ولی امتیازات ما در بسط نفوذ تمدن و فرهنگ از شهرت ما در سلحشوری بیشتر است، و از لحاظ فرهنگ و تمدن، ملل غالب را همواره مغلوب ساخته ایم، یعنی آنها را متمدن کرده، یا تحت تأثیر تمدن خویش قرار داده ایم. به عبارت دیگر اگر گاهی از لحاظ نظامی شکست خورده ایم، از لحاظ تمدن و فرهنگ همواره غلبه و پیروزی با ما بوده است.

از کتاب «مأموریت برای وطنم»

دیدار چنین دستگاہ بزرگ علمی برای من خیلی فرح بخش است، زیرا مفاخر و آثار تاریخی تمدن و فرهنگ ایران را به خاطر ما آورده، و امیدواری میدهد که این کشور باستانی هنوز قریحه و قابلیت فرهنگی خود را از دست نداده و دستبرد حوادث روزگار نتوانسته است این استعداد و شایستگی خداداده را از آن سلب نماید. اگر هم چندی در طی مراحل ترقیات علمی و فرهنگی برای او وقفه پیش آمده باشد، باز راه خود را پیش گرفته و دوره درخشان تمدن تاریخی خود را تجدید می کند.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر

در جشن روز دانشگاه تهران،

۱۵ بهمن ۱۳۳۱

ما ایرانیان به شواهد نبوغ صنعتی ایران که نمونه های آن را در اینجا مشاهده می کنید مباهات می کنیم. در این آثار هنرهای زیبای ایران که در اینجا نمایش داده شده عشق ایرانی به طبیعت و حس شکیبائی و عقاید عرفانی او به خوبی دیده می شود. و در روی جامها، و در تصاویر، و بر کتب، و بر درودیوار مساجد و جاهای مناسب دیگر نقوش گل دیده می شود. برای ایرانی باغ و باغچه دلپذیرترین مکانهاست. در این محل و در حضور مقابل اینهمه آثار هنری که بهتر از هر زبانی سخن می گوید، و مکملات

قلبی ما را آشکار می‌سازد ، بهتر آنست که سکوت اختیار کنیم تا پیام قرون و اعصار درست به دل ما بنشیند .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در موزه متروپولیتن
امریکا ، هنگام گشایش نمایشگاه صنایع و هنرهای ایران ،
سی‌ام آبان ۱۳۲۸

این انجمن نتیجه و حاصل يك عمر کار و زحمت و مجاهدت پروفیسور پوپ به شمار می‌رود ، و نمونه زنده‌ای از مساعی خستگی‌ناپذیر این مستشرق دانشمند است که همواره می‌کوشد کاخ یادبودی از فرهنگ و تمدن خاور به وجود آورد . شش مجلد کتاب صنایع و آثار هنری ایران تألیف پروفیسور پوپ نمونه عالی و بدیعی است در مساعی این دانشمند و همسرش .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر
در انجمن آسیایی نیویورک
سوم آذر ۱۳۲۸

قرون متمادی پادشاهان و سرداران بزرگ ما به تمدن و فرهنگ خدمات شایانی کرده‌اند . من مانند کلیه ایرانیان به تاریخ مشعشع کشور خود بی نهایت افتخار می‌کنم . شما فرهنگ ایران را جزئی از تمدن جدید بشر می‌دانید . ایران خدمات بسیار مهمی می‌تواند به روحیه دموکراتیک دنیای جدید بکند . ما به استقلال خود علاقه شدیدی داریم و به داشتن آزادی که آن را قرون متمادی حفظ کرده‌ایم ، مباحثات می‌کنیم .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر
در دانشگاه کلمبیا
بیست و هشتم آذر ۱۳۲۸

اکنون که جشن یکهزار و صدمین سال تولد رودکی شاعر گرانمایه ایران برگزار می‌شود ، ما خرسندی خویش را از بابت تجلیلی که به حق از این ایرانی صورت می‌گیرد ، ابراز داشته و به روان پاک این بنیانگذار عالیقدر شعر و ادب پارسی درود می‌فرستیم .

رودکی نه تنها خود سخن‌سرایي توانا بود ، بلکه نبوغ او مکتب پرافتخاری را در تاریخ کهن سال ما گشود که در طول قرون نوابغ دیگری چون فردوسی و خیام و نظامی و مولوی و سعدی و حافظ و بسیار بزرگان دیگر که وجود هر یک به تنهایی مایه افتخاری جاوید در تاریخ هر ملت می‌تواند بود ، در آن پرورش یافتند .

زبان پارسی که دامنه نفوذ آن از کرانه‌های مدیترانه تا آن سوی مرزهای دوردست هندوستان و آسیای مرکزی گسترده شده و همه‌جا فرهنگ درخشان و عالی ایران را با خود به ارمغان برد ، در واقع به دست این شاعر ارجمند مدون گردید که هر چند دیدگان او از دیدار فروغ ظاهری محروم بود ولی کانون تابناکی از هنر و معنویت بود که فروغ آن پس از قرن‌ها هنوز به سرزمین هنرپرور ما پرتوافکن است .

برگزاری مراسم یادبود بزرگان مختلف علم و ادب ایران که در طول چندسال اخیر به کرات در کشور ما صورت گرفته ، هر یک فرصت تازه‌ای بوده است که از یک سو سهم بزرگ ما را در فرهنگ و تمدن بشری و سنن عمیق و ریشه‌دار ملیت ما را به جهانیان یادآوری کند ، و از سوی دیگر مسئولیت خطیر ملت ایران را در نگاهبانی میراث گرانبهایی که از نیاکان خود دریافت داشته است بدو تذکر دهد .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت

یکهزار و صدمین سال تولد رودکی

سوم دی ۱۳۳۷

ما نه تنها از نظر سرپرستی عالیّه سازمان برادری جهانی در کشور خود ، بلکه به عنوان نگهبان میراث کهن سال فرهنگ و تمدن ایران که بر اساس اصول معنویت و اخلاق بنیاد شده ، و همواره در کشاکش حوادث فروغ بشردوستی را در میان تاریکی‌های جهل و تعصب و کینه‌توزی تابنده نگاه داشته ، کوشش در ترویج و تأمین این اصول عالیّه را وظیفه خویش می‌دانیم .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت

هفته برادری جهانی در ایران

بیست و پنجم اسفند ۱۳۳۷

اظهارات شما راجع به نفوذ فرهنگ و ادبیات و صنایع ایران در پاکستان، و همچنین از آشنایی مردم پاکستان از زبان پارسی، درموقعی که سلطان محمود غزنوی در قرن یازدهم امپراتوری خود را در قلب پنجاب استقرار داد، درمن تأثیر عمیقی نمود. من در آغاز روابط فرهنگی و آشنایی مردم دو کشور را به ادبیات و زبان یکدیگر خیلی قدیمی می دانم. صدها سال قبل از حمله اسکندر به این کشور، روابط فیما بین دو قوم و ملت برقرار بود و تأثیری که تمدن و فرهنگ این دو کشور در یکدیگر داشتند، به خوبی محسوس و مشهود است.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در انجمن
فرهنگی ایران و پاکستان، در پاسخ حکمران سند
سیزدهم اسفند ۱۳۲۸

خطه فارس در نظر من بیشتر از این رو شایان توجه است که گنجینه آثار باستانی، و مهد شاهنشاهان بزرگ ایران است، و دانشمندی مانند سعدی و حافظ و دیگر بزرگان و استادان علم و ادب، در آن جای دارند که مردم این سرزمین درس ادب و شهامت و فضایل اخلاقی را از دفتر تعلیمات آنها آموخته اند و اگر کالبد این نوابغ و دانشمندان در این سرزمین خفته و در خاک تیره نهفته است، روان تابناکشان در عالم معارف الهی و فضای ملکوت آسمانی طیران دارد.

سعدی هفتصدسال پیش در فارس سخن می گفت و قصب الجیب حدیث وی را هنوز جهانیان چون شکر می خورند. سعدی از گنج دانش ایران برآمده است، و آثار گرانبهایش را هم اکنون در بازارهای معروف دنیا چون کاغذ زر می برند. سعدی پایه سخندانی را بر اساسی بلند گذاشت و حد همین بود سخندانی و زیبایی را.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر هنگام
افتتاح آرامگاه سعدی در شیراز
سیزدهم اردیبهشت ۱۳۳۱

همین روح ملیت عمیق و نیرومند راز اصلی دوام و بقای این کشور کهن سال باستانی است که چندین هزار سال تاریخ و دوهزار و پانصد سال تشکیلات شاهنشاهی دارد، و تمام این مدت همواره نبوغ خلاقه مردم آن در خدمت به تمدن و فرهنگ جهان به کار رفته است.

برگرفته از پیام نوروزی شاهنشاه آریامهر
اول فروردین ۱۳۳۸

وظیفه ما از هر نظر ترویج زبان فارسی است، ضمناً کوشش می کنیم به وسیله دستگاه رادیو ایران، با ایجاد فرستنده های قوی تر، زبان شیرین فارسی را به سمع علاقه مندانی که در خارج از کشور به سر می برند، برسانیم.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در مصاحبه مطبوعاتی
با مدیران و سردبیران جراید پایتخت و شهرستانها
اول اردیبهشت ۱۳۳۸

در زمینه روابط فرهنگی، ما به نام پروفیسور آرتور کریستن سن، یکی از برجسته ترین مشرق شناسان دانمارک که بر می خوریم که زندگی خود را به مطالعه دوران پیش از اسلام تاریخ ساسانیان اختصاص داده و جنبه های مختلف زندگی فرهنگی آنان را در چندین جلد تشریح نموده است. پروفیسور کریستن سن در زبان فارسی به اندازه ای تبحر داشت که چندین نشریه در زمینه لهجه های گوناگون ایرانی چاپ و منتشر کرد.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر، در پاسخ بیانات اعلیحضرت
پادشاه دانمارک، در ضیافت کاخ سلطنتی کپنهاگ به افتخار شاهنشاه
بیست و پنجم اردیبهشت ۱۳۳۸

ما به عظمت باستانی و میراث گرانبهای نیاکان خود می‌بالیم . زیرا این میراث پرافتخار که کمتر ملتی در جهان از نظیر آن برخوردار است برای ما منبع نیرو و الهامی برای ساختن ایران آینده است ؛ ولی نباید تنها بدین افتخارات قناعت کنیم بلکه باید در دنیای جدید افتخارات تازه‌ای به مفاخر کهن بیفزاییم .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
آغاز برنامه انتشاراتی کشور
بیست‌ونهم آذر ۱۳۳۸

مطالعات اخیر دانشمندان و باستان‌شناسان شما خوب نشان داده که بسیاری از آثار هنر ایرانی دوره ساسانی ، به ژاپن رسیده و منبع الهام هنرمندان ژاپنی قرار گرفته است . همچنانکه ما نیز از آثار هنری ژاپن در هنرهای ملی خود الهام گرفته‌ایم نفوذ بسیاری از معتقدات آئین زرتشتی در آیین کهن ژاپن از مسائلی است که به‌خصوص اخیراً مورد مطالعه و بحث محققین قرار گرفته است .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر
خطاب به والاحضرت ولیعهد ژاپن
بیست‌وچهارم آبان ۱۳۳۹

در هر جا که پای اصول معنویت و اخلاق به میان آید ، ایران با تمدن و فرهنگ عالی بشری ، و با فلسفه و حکمت و عرفان و ادب درخشان خود طبعاً مقام درجه اول را حائز است . اصولاً شاهنشاهی مادریست و پنج قرن پیش بر اساس همین اصول و بر همین پایه فلسفی و سیاسی بنیاد گذاشته شده و می‌توان گفت که ما اعتقاد راسخ به اصول برادری و حسن تفاهم جهانی را به عنوان یکی از موارث بزرگ تمدن و فرهنگ چند هزار ساله خود از نیاکان خویش دریافت داشته‌ایم .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
آغاز هفته برادری جهانی در ایران
بیست‌وششم دی ۱۳۳۹

ملت ایران در طول تمدن و فرهنگ چند هزار ساله خویش همواره صلح و تفاهم را اساس فلسفه و آئین و ادبیات و هنر خویش قرار داده است ، و در تاریخ قطور این کشور حتی يك صفحه نیست که مایه اصلی آن همین روح تفاهم جهانی و اندیشه جهانی نباشد .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر در
کنفرانس صلح جهانی از راه قانون
ششم مهر ماه ۱۳۴۴

فرهنگ ایرانی در تمام جلوه‌های علم و ادب و فلسفه و حکمت و هنر خود پیوسته بر اساس محبت و تفاهم و دوستی متکی بوده و همواره دیدی جهانی و بشری داشته است .
خوشبختانه این فرهنگ انسانی چنان ریشه‌دار و عمیق بوده که هیچیک از حوادث سهمگین تاریخ ، حتی آنها که موقتاً اساس حاکمیت و استقلال سیاسی ما را متزلزل کردند ، نتوانستند این ملت را از انجام مأموریت معنوی بزرگی که در تمام تاریخ خویش بر عهده داشته است باز دارند .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
سالروز صدور اعلامیه جهانی حقوق بشر
نوزدهم دی ۱۳۴۴

ما وارث سنت ملی و مدنی پرافتخار و با عظمتی هستیم که موجب تعظیم و تکریم جهانیان است . فراموش نکنیم که این میراث پرشکوه را در طول هزاران سال ، نیاکان و پدران ما نسل به نسل و دست به دست ، به یکدیگر انتقال داده‌اند تا امروز آن را به دست ما سپارند ، و مایه ننگ ابدی ماست اگر ما امروزه در راه حفظ این میراث گرانبها ، وسپردن آن به عنوان

ودیعہ ای آسمانی ، به دست نسلہای آیندہ این مملکت ، کمترین کوتاہی و غفلتی بکنیم .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر
بمناسبت سالروز ۲۸ مرداد
بیست و هشتم مرداد ۱۳۴۰

اگر متوجه باشیم که کشور ما در گذشته ، مهد چه تمدن درخشانی بوده ، و چگونه این مملکت در طی قرون بسیار ، کانون فروزانی بوده که از آن انوار معرفت ودانش ومعنی به اقطار جهان می تابد است ، سنگینی عقب ماندگی وانحطاطی را که از این حیث در ادوار اخیر ، دامنگیر ما شده بود ، و اهمیت خاص تلاش و کوشش خستگی ناپذیر ومردانه را برای مبارزه با این عقب افتادگی بهتر احساس خواهیم کرد . اگر برای برخی از ملل که هرگز سابقه فرهنگ ومدنیت درخشانی نداشته اند بیسوادی و جهل عمومی فقط نقص و عیبی باشد ، برای ملت و کشور ما که روزگاری دراز دانشگاه جهان بوده و از کرانه های اقیانوس کبیر تا سواحل اقیانوس اطلس ، همه ملل واقوام از سرچشمه علم و معرفت آن سیراب شده اند ، بقای این وضع گناهی نابخشودنی است .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
آغاز هفته مبارزه با بیسوادی
بیست و پنجم شهریور ۱۳۴۰

برای شمارش فرانسویانی که به هنر و ادبیات وتاریخ کشور ما علاقه مند بوده اند ، باید آثار همه دانشمندان شرق شناس شما را بررسی کرد . تاورنیہا ، شاردنہا ، انکتیل دوپرونہا ، دیولافواہا ، ژولمہلہا ، کلماں ہواردها و دیگران طی قرون متمادی در حیات گذشتہ ما تعمق نموده وبہترین آثاری را کہ تمدن باستانی ما بہ فرهنگ بشری عرضه داشته ، بررسی وترجمہ کرده اند ، وامروزہم این تلاش و کوشش بہ وسیلہ دانشمندان سرشناس وایران دوستی چون پروفسورہانری کوربن ، وبسیاری دیگر دنبال می شود .

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر در
کوی بین المللی دانشجویان در پاریس
سہ شبہ بیست و پنجم مہر ۱۳۴۰

بیست و پنج قرن پیش بود که به فرمان داریوش شاهنشاه ایران ، این کتیبه که هنوز باقی است در دل صخره‌ای عظیم نقش شد که : به فرمان اهورمزدا من شاه این سرزمین هستم ، راستی و داد گستری را دوست دارم و از بیدادگری بیزارم . پسند من نیست که هیچ زیردستی از زبردستی ستم ببیند . پسند من نیست که هیچ توانایی به ناتوانی زور بگوید .

بدیهی است که این ملت قدیمی ، همان طور که دوره‌های فتوحات بزرگ ، و دوره‌های درخشان داشته مثل هرامپراتوری بزرگ دیگری ، دوران‌های انحطاط نیز داشته است ، ولی هیچیک از این ادوار بلندی و پستی ، اصل آزادی و بشردوستی خود ، و به خصوص روح دموکراسی خاص خویش را که در آن هرگز اختلاف طبقات مانع ارتقاء افراد نشده ، و همواره هر کسی بر حسب استعداد و شایستگی خود توانسته است از هر درجه و موقعیتی به بالاترین مقامات برسد از یاد نبرده ، و در عین حال همواره برای دفاع از استقلال سیاسی و از اصول معنوی و اخلاقی خود آماده بوده است ، و بدین ترتیب چراغی که در هزاران سال پیش در این سرزمین افروخته شده از خلال ظلمتها و طوفانها ، همچنان فروزان و تابناک به دست ما که وارثان این میراث عظیم مدنیت هستیم رسیده است .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر
در کنگره آمریکا
بیست و دوم فروردین ۱۳۴۱

توسعه مناسبات فرهنگی بدون تردید از گامهای بلندی است که در راه استقرار صلح و آزادی و عدالت اجتماعی برداشته می‌شود . برای حفظ صلح جهان هیچ راهی بهتر از توسعه این گونه مبادلات و همکاریهای فرهنگی نمی‌شناسم .

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر
در دانشگاه پنسیلوانیا
سی‌ام فروردین ۱۳۴۱

همه می‌دانند که کشور ما از دیرباز يك كانون تجلی اصول معنوی بوده ، و در طول قرون متمادی عالی‌ترین سنن نوع پرستانه و اصول عالیّه بشر دوستی و تعاون اجتماعی به صورت جزئی از تمدن و فرهنگ ملی ما درآمده است .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
تشکیل دومین کنگره لاینز بین‌المللی
بیست و هفتم اردیبهشت ۱۳۴۱

امیدوارم تشکیل این شورا گامی مؤثر در راه حفظ و ترویج فرهنگ و ادب درخشان ایران باشد ، و ما بدین وسیله بتوانیم برای نگاهداری و توسعه میراث عظیم فرهنگ و تمدن گذشته ایران کارهای سودمندی انجام دهیم .

در راه اعتلای فرهنگ ایران ما اکنون دو وظیفه اساسی برعهده داریم ، یکی اینکه آثار هنری و ادبی و فرهنگی کشور خود را هر چه بیشتر و بهتر هم به خودمان و هم به دنیا معرفی کنیم ، دیگر اینکه برای بالابردن سطح سواد و دانش در جامعه کنونی خود بکوشیم .

شورای فرهنگی سلطنتی باید در انجام قسمتی از این دو هدف که برعهده دارد همه کوشش خود را به کار برد ، تا فرهنگ عالی و درخشان گذشته ما به بهترین صورت به همه جهانیان معرفی شود و پیرامون آن تبلیغات و تحقیقات وسیع‌تری صورت گیرد ، تا به خواست خداوند این گنجینه گرانبهای معنوی که از قرون متمادی به دست ما رسیده است ، به نحو شایسته‌ای حفظ شود و بر کیفیت و کمیت آن افزوده گردد .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در
شرفیابی اعضای شورای فرهنگی سلطنتی
اول دی ۱۳۴۱

روابط فرهنگی ایران با ملل اتحاد جماهیر شوروی ریشه‌ای بسیار کهن دارد . کتابخانه‌های معروف لنین گراد و مسکو و تاشکند و دوشنبه و

باکو و غیره ، دارای یکی از بزرگترین ذخایر کتب خطی فارسی در جهان هستند و موزه‌های مهم شوروی مجموعه‌های بسیار گرانبهائی از آثار هنری ایران دارند . محققین و خاورشناسان این ملل بخصوص ایران‌شناسان برجسته آنها در قرن هجدهم و نوزدهم و قرن حاضر خدمات بسیار با ارزشی به زبان و ادبیات و تاریخ قدیم و جدید ایران انجام داده‌اند که ما همواره بدان با نظر علاقه و احترام نگریده‌ایم ، و خوشوقتم که در حال حاضر نیز کشور اتحاد جماهیر شوروی از نظر حجم و اهمیت مطالعات تحقیقات ایران‌شناسی در صفوف مقدم کشورهای جهان جای دارد . نمونه‌ای از کارهای با ارزشی که اکنون در این زمینه در کشور شوروی صورت می‌گیرد ، چاپ دوره کامل ترجمه منظوم روسی شاهنامه و چاپ متن کامل و منقح فارسی این بزرگترین اثر ادبیات کلاسیک ما توسط آکادمی علوم شوروی است .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت گشایش
انجمن روابط فرهنگی شوروی و ایران در مسکو
بیست و پنجم اسفند ۱۳۴۱

کشور دانمارک صاحب گرانبهاترین نسخ خطی کهن ما در تمام جهان ، یعنی کلکسیون منحصر به فرد کتب خطی اوستائی و پهلوی است که در کتابخانه سلطنتی کپنهاگ نگهداری می‌شود . همچنین کشور اعلیحضرت دارای یکی از بهترین مراکز جهانی تتبع در تعلیم زبانهای ایرانی یعنی انستیتوی زبان‌شناسی ایرانی دانشگاه کپنهاگ است . خدمات یکی از دانشمندان فقید کشور شما به نام آرتور کریستینسن به فرهنگ ایران ، و مجموعه آثار تحقیقی چهل ساله او در این باره بقدری برای ما با ارزش و گرامی اسی که اغراق نیست که اگر گفته شود ما این دوست عالیقدر تمدن و فرهنگ خویش را به اندازه نوابغ علم و ادب خودمان عزیز می‌شماریم .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر خطاب
به اعلیحضرت فردریک نهم پادشاه دانمارک
چهاردهم اردیبهشت ۱۳۴۲

کشور من وارث گذشته پرافتخاری است ، و مخصوصاً ما از این جهت به این گذشته افتخار می کنیم که همیشه جنبه ای جهانی و بشردوستانه داشته است .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر
در شهرداری مونترآل
دوم خرداد ۱۳۴۴

کنگره ای که امروز آن را باخوشوقتی افتتاح می کنم از نظر ملت ایران مفهوم و مقام خاصی دارد که نظیر آن را هیچ مجمع علمی دیگری نمی تواند داشته باشد . زیرا این کنگره در لوای فرهنگ ایران و برای بحث و مطالعه در مقیاس وسیع جهانی درباره تاریخ و تمدن ایران تشکیل شده است ، و اعضای آن کسانی هستند که عمر خویش را به تحقیق و تتبع در شئون مختلف این فرهنگ و تمدن کهنسال صرف می کنند . حاصل کار این کنگره همکاری علمی جهانی در تألیف تاریخ کامل ایران ، یعنی تاریخی خواهد بود که همان قدر که مال ماست متعلق به همه عالم بشریت است .
اعتراف بدین حقیقت مایه رضایت قلبی ماست که ما بسیاری از اطلاعات خود را درباره فرهنگ و تاریخ ایران مدیون کوششها و تتبعات گرانبهای همین دانشمندان ایران شناس هستیم که طی دو قرن اخیر قسمت مهمی از نکات مجهول تاریخ و تمدن گذشته ما را با مساعی خستگی ناپذیر خود از تاریکی ابهام بیرون آورده اند .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر هنگام
گشایش کنگره جهانی ایرانشناسان
نهم شهریور ۱۳۴۵

کشور شما عالی ترین اثر ادبی جهانی مربوط به ایران ، یعنی دیوان شرقی گوته را به وجود آورده و در طول دو قرن اخیر تقریباً تمام آثار بزرگ ادبیات کلاسیک ایران توسط شعرا و نویسندگان برجسته آلمانی ترجمه شده است .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر در پاسخ
بیانات حضرت رئیس جمهوری آلمان فدرال
ششم خرداد ۱۳۴۶

من اطلاع یافته‌ام که در دانشگاه‌های نروژ، نسبت به زبان و فرهنگ وطن ما، علاقه و توجه فراوانی ابراز می‌شود، و دانشمندان شما با پشتکار بسیار در زمینه لهجه‌های محلی زبان پارسی، و شکل زندگی مردم وطن من مطالعه و تحقیق می‌کنند. در این جا اجازه می‌خواهم از پروفیسور مورکنستاین که واقعاً ستاره درخشان تحقیقات شرق است، و از سایر دانشمندان که در این کار شرکت دارند، سپاسگزاری کنم.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر
در پاسخ اعلیحضرت پادشاه نروژ
سی‌ام اردیبهشت ۱۳۴۰

در نزدیکی تهران آثار خرابه‌هایی پدیدار است که باستان‌شناسان آنها را متعلق به دوهزار سال قبل از میلاد مسیح می‌دانند، و در حوالی کاشان، آثار قریه‌ای به نام «سیلک» دیده می‌شود که متخصصین باستان‌شناسی آن را مربوط به پنج هزار سال قبل از میلاد شناخته‌اند.

از کتاب «مأموریت برای وطنم»

فرهنگ کهن ایرانی که به عنوان گرانبهاترین میراث تاریخی و ملی به دست ما رسیده است مایه سربلندی و افتخار ماست ولی ما این میراث معنوی خود را یک میراث انحصاری ملی نمی‌دانیم بلکه آنرا قسمتی از میراث عظیم تمدن و فرهنگ و هنری می‌شناسیم که هر یک از ملل قدیم و جدید جهان در تکمیل آن سهم خاص خود را داشته‌اند و دارند.

ما افتخار داریم که فرهنگ ما از روزاول فرهنگی بشری و جهانی بوده و همواره کوشیده است تا در خدمت جامعه بشریت بکار رود.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت تشکیل
کنگره بین‌المللی مطالعه درباره تأثیر تمدن ایران
بیست و دوم فروردین ۱۳۴۴

تذکر این نکته مایه خوشوقتی است که در قرون وسطی و عصر جدید غالباً مردم ایتالیا پیشقدمان آشنائی با آثار فرهنگ و هنر ایران در مغرب زمین بوده‌اند. چنانکه اولین ترجمه آثار بزرگ علم و حکمت ایران منجمله کتب ابن سینا توسط گرادو داکرمونای ایتالیایی در قرن دوازدهم میلادی صورت گرفت، و اولین فرهنگ زبان فارسی در اروپا در آغاز قرن سیزدهم توسط روحانیون فرقه فرانسیسکن تألیف شد و اولین سفرنامه مربوط به ایران را مارکوپولو در آغاز همان قرن نوشت، و اولین چاپ اثریک نویسنده ایرانی در جهان یعنی چاپ کتاب قانون ابن سینا نیز در آغاز قرن چهاردهم در ایتالیا انجام شد، و نخستین بار نیز که از آثار نقوش تاریخی تخت جمشید در اروپا سخن به میان آمد در سفرنامه جوزافا باروی ایتالیایی در سال ۱۵۴۳ بود.

در زمان سلطنت پادشاهان صفوی در ایران رابطه هنری و فکری و بازرگانی ایران و جمهوری ایتالیایی و نیز به صورتی مستمر و ثابت درآمد. هم‌اکنون کلکسیونهای متعددی از کتابها و اسناد خطی و آثار هنری و صنایع مستظرفه ایران در شهرهای مختلف ایتالیا به خصوص ونیز و ناپل و رم وجود دارد که همه آنها یادگار این دوره هستند. در قرن گذشته و قرن حاضر فعالیت‌های بسیاری در مورد شناسائی آثار قدیم و جدید ادب و علم و هنر ایران توسط دانشمندان پرارزش ایتالیایی صورت گرفت و کتب متعددی از شاهکارهای کلاسیک ما به ایتالیایی ترجمه شده است، و در عین حال کارهای زیادی در ایران در مورد معرفی آثار ادب و هنر و تمدن ایتالیا انجام گرفته است و می‌گیرد.

تشکیل نمایشگاه بزرگ هفت هزار سال هنر ایران که اکنون در میلان افتتاح می‌شود مسلماً قدم تازه و مؤثری است که در راه ادامه یک سنت دو هزارساله ارتباط و همکاری نزدیک فرهنگی و هنری دو کشور ایتالیا و ایران برداشته شده است.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
گشایش نمایشگاه هفت هزار سال هنر ایران
بیست و دوم اردیبهشت ۱۳۴۲

هند از دیرباز سرزمین رواج و شکفتگی شعر و ادب و زبان پارسی بوده و ما همواره با خرسندی و علاقه‌مندی به یاد داریم که در طول دو قرن ونیم یعنی از آغاز قرن هفده تا اواسط قرن نوزدهم، فارسی زبان رسمی دربارهای هند بوده است.

شماره شعرای پارسی گوی گذشته هند کمتر از تعداد شعرای کشور خودمانیست، و مجموعه کتب و نسخ خطی فارسی که اکنون در کتابخانه‌های مهم سراسر هندوستان نگاهداری می‌شود و نماینده توجه خاص گردآورندگان آنها بدین آثار در طول قرون متمادی است در حال حاضر بزرگترین مجموعه کتب خطی فارسی در تمام جهان است، بطوری که شاید از این حیث تعداد این قبیل کتب در کشور آن حضرت حتی از خود ایران بیشتر باشد.

این نکته نیز شایان تذکر است که در قرن گذشته نخستین چاپهای غالب آثار کلاسیک ادبیات فارسی در شهرهای کلکته و بمبئی صورت گرفته، و اولین روزنامه‌های زبان فارسی در مراکز مختلف هند به چاپ رسیده، و بزرگترین مجموعه فرهنگها و دستوره‌های زبان فارسی در طول سه قرن اخیر در هندوستان تدوین شده است.

به طور کلی از آن زمان که به قول حافظ شاعر بزرگ ما طوطیان هند از قند پارسی یعنی از غزل حافظ که به بنگاله می‌رفت شکر شکن می‌شد تا به امروز همواره سرزمین هند فروزان ترین کانون شعر و ادب و هنر ایران در خارج از مرزهای این مملکت بوده است، و ما از این حیث پیوسته به کشور شما به نظر حقشناسی و علاقه‌مندی بسیار نگریسته‌ایم.

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر خطاب
به حضرت رئیس جمهور هند
بیست و ششم اردیبهشت ۱۳۴۴

هلند پیوسته یکی از مهم‌ترین مراکز مطالعات ایران‌شناسی در اروپا بوده و هست. کانون انتشارات شرقی لیدن تا کنون توانسته است بسیاری از آثار زیبای کلاسیک ما را به صورتی نفیس چاپ کند و وسیله دیگری برای

آشنائی بیشتر مردم هنردوست هلند با هنر ایران گردد .
نمایشگاه هفت هزار سال هنر ایران که سال گذشته در کشور
علیاحضرت با موفقیت بسیار تشکیل گردید وسیله دیگری برای آشنایی
بیشتر مردم هنردوست هلند با هنر و فرهنگ کهن سال ما بود .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر خطاب به علیاحضرت
ژولیاننا ملکه هلند در ضیافت رسمی شام کاخ گلستان

دوازدهم مهر ۱۳۴۴

اصولاً تمدن و فرهنگ ایرانی از آغاز پیدایش خود جنبه‌ای بشری
و جهانی داشته است . فلسفه و حکمت و ادب و هنر چند هزار ساله ایران سراسر
آمیخته با عالی‌ترین مفاهیم نوع دوستی و بشر دوستی است و بسیاری از اشعاری
که به همین مناسبت توسط بزرگان ادب ما سروده شده ، بر اثر قبول عامه جنبه
ضرب‌المثل یافته است .

ما افتخار داریم که در طول تاریخ ممتد خویش نه تنها از تمدن
و فرهنگی بشری برخوردار بوده‌ایم ، بلکه در اشاعه و ترویج این سنت ، در
سایر سرزمینهای جهان نیز کوشیده‌ایم . صدها و شاید هزاران متفکر و
فیلسوف و دانشمند و ادیب ایرانی که بخصوص در دوران تمدن اسلامی از
کشور ما به سایر اقطار و اکناف گیتی در شرق و غرب روی نهادند ، همراه
با فرهنگ ایرانی سنت عالی‌های را که اساس و پایه این فرهنگ و تمدن بود
از یک سو به اقصا نقاط چین و هند ، و از سوی دیگر تا سرزمینهای اروپا و
افریقا ارمغان بردند .

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
پانزدهمین سالروز اعلامیه جهانی حقوق بشر
نوزدهم آبان ۱۳۴۴

وجود آثار بی‌نظیر هنری ایران در موزه‌های شما ، به‌خصوص
در موزه ارمیتاژ که من با علاقه تمام آن را بازدید کردم ، حکایت از وسعت

ارتباطی می‌کنند که از دیرباز میان تمدن ایران و تمدن‌های ملل سرزمینهای کشور شما وجود داشته است .

می‌توان کشور اتحاد جماهیر شوروی را با کتابخانه های بزرگ آن که دارای ده‌ها هزار نسخه کتب خطی نفیس هستند ، با موزه‌های حاوی قسمتی از گرانبها ترین آثار هنری و تاریخی ما ، و با انستیتوها و مراکز علمی متعددی که در جمهوریهای مختلف شوروی درباره تمدن ما کار و تحقیق می‌کنند ، يك کانون فرهنگ ایران در خارج از کشور ما شمرد .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر خطاب به حضرت
لئونید برژنف صدر هیأت رئیسه اتحاد شوروی
بیست و یکم آبان ۱۳۴۲

ما عالی‌ترین تجلیل جهانی از ادبیات کشور خودمان را از زبان گوته شاعر بزرگ شما شنیده‌ایم و «دیوان شرقی» او را بهترین سفیر معنوی دانسته‌ایم که ملت شما در گذشته برای ما فرستاده است .

ترجمه‌های متعدد آثار ادبیات کلاسیک ما توسط بزرگان ادب آلمان ، و آثار تحقیقی فراوان و بسیار با ارزشی که طی قرون اخیر توسط دانشمندان ایران‌شناس آلمان درباره تاریخ و تمدن و فرهنگ کهن و نو ما انتشار یافته جملگی رشته‌های استواری است که ما را به هم پیوسته است . کشور شما در حال حاضر نیز از نظر توجه به زبان و فرهنگ ایران همچنان در صفوف مقدم کشورهای جهان جای دارد . مراکز علمی و تحقیقی متعددی در آلمان به تتبع در تاریخ و زبان و فرهنگ ایران اشتغال دارند ، و در تمام جهان در مورد تنبغات ایران‌شناسی بیش از هر چیز به تحقیقات با ارزش دانشمندان کشور شما استناد می‌شود .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر ، خطاب به
حضرت رئیس جمهوری فدرال آلمان
اول آذر ۱۳۴۲

مسلماً می‌توانیم از لحاظ امور روحی و معنوی و موازین انسانی و اخلاقی که میراث عظیم تمدن و فرهنگ گذشته ماست نقش مؤثری در جامعه بشری داشته باشیم. میراث معنوی بزرگی که از نیاکان ما به ما رسیده است و گنجینه‌های فنا ناپذیر ادب و حکمت و عرفان و هنر ایران منبع فروغی است که شاید ما بتوانیم از آن به دنیا روشنایی بدهیم و بدین طریق سهم خویش را در عالیتز کردن زندگانی بشر از راه روح و معنی ایفا کنیم.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر
در سلام چهارم آبان
چهارم آبان ۱۳۴۳

کشور ما که خدمت به فرهنگ بشریت، همواره جزئی از ماهیت تاریخ و تمدن آن بوده، در طی قرون، تعداد بیشماری از این خدمتگزاران عالیقدر را به عالم بشریت ارمغان داده است. با این وصف می‌توان با اطمینان گفت که در این جمع نیز کمتر کسی را به اهمیت و علو مقام محمد زکریای رازی می‌توان یافت.

در ایران امروز که دوران سازندگی مادی و معنوی وسیعی بر اساس میراث عظیم تمدن و فرهنگ کهن ایرانی آغاز شده است، توجه به مفاخر گذشته مخصوصاً ارزشهای واقعی فکر و ادب و دانش و هنر این سرزمین، روز به روز اهمیت بیشتری پیدا می‌کند؛ زیرا ملت ایران به خوبی وظیفه و مسئولیت خود را در حفظ و ادامه این میراث عالی و انسانی و فرهنگی و مدنی احساس کرده است.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت برگزاری
جشن هزار و صدمین سال تولد محمد زکریای رازی
ششم دی ۱۳۴۳

خاطره دانشمندانی مانند لاسن و استن کونو و هولمبوکه سالیان
دراز عمر خود را صرف تتبع در تاریخ و زبان و فرهنگ و خطوط باستانی

ایران کردند، برای ما بسیار گرامی است، و مایه خوشوقتی ماست که در حال حاضر نیز مراکز علمی کشور شما بخصوص دانشگاه اسلو از معتبرترین مراکز جهانی مطالعات درباره زبانه‌های ایرانی به شمار می‌رود.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر خطاب
به اعلیحضرت اولاف پادشاه نروژ
نوزدهم دی ۱۳۴۳

من با خرسندی و مباهات می‌توانم یادآوری کنم که این وجه امتیاز همیشگی هنر و فرهنگ ایرانی بوده است که دلها را از راه دور با یکدیگر نزدیک می‌کند. زیرا این فرهنگ و هنر همواره جنبه‌ای جهانی داشته و در خدمت همه جامعه بشری بکار رفته است. این فرهنگی است که از آغاز وظیفه اصلی خود را در آمیختن اندیشه‌ها و فلسفه‌ها و هنرهای متفاوت جهان با یکدیگر، و ایجاد یک اندیشه و فلسفه و هنر مشترک از آنها قرار داده است. به همین جهت است که هنر و علم و ادب و سایر مظاهر فکر و معنی هیچ وقت در ایران محدود به چهار دیوار این مملکت نشده بلکه پیوسته در خدمت تمام بشریت بکار رفته است.

این سرزمین بارها دچار حوادث سهمگین شده و بارها میدان تاخت و تازها و قتل و غارت‌ها و ویرانیهای وحشتناک قرار گرفته، و متأسفانه بارها در نتیجه این حوادث مهم‌ترین گنجینه‌های علم و ادب ما یعنی کتابخانه‌ها و نفایس هنری و آثار عالی معماری ما دستخوش آتش و انهدام شده، و بکرات نویسندگان و متفکرین و دانشمندان و هنروران ما از دم تیغ گذشته‌اند. با اینهمه حتی در تاریکترین ادوار قرون وسطائی هیچیک از آنان ایمان خویش را به‌مأموریت معنوی بزرگی که در راه حفظ و ادامه میراث گرانبهای فکر و هنر بشری داشته‌اند از دست نداده‌اند و شدیدترین طوفانها نتوانسته است فروغ جاویدانی را که دلهای اینان کانون آن بوده است خاموش کند.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر هنگام گشایش
نمایشگاه هفت‌هزار سال هنر ایران در واشنگتن
شانزدهم خرداد ۱۳۴۳

مایلم مخصوصاً از دودانشمند عالیقدری که در اواخر قرون گذشته
و اوایل قرن حاضر در دانشگاه مونیخ سالهای دراز عمر خویش را صرف
تتبعات ایران شناسی کردند ذکر خیر بکنم . این دو نفر پروفیسور ارنست
کوهن و پروفیسور ویلهلم گایگر بودند که به همت آنها کتاب مهم «اصول
زبان شناسی ایرانی» تألیف شد که هنوز هم از ارکان مطالعات ایران شناسی
در تمام جهان بشمار می رود .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر
در پاسخ عرض خیر مقدم شهردار مونیخ
دهم خرداد ۱۳۴۶

بر اثر روابط وسیع مذهبی و فرهنگی ، بسیاری از آثار ادب و
عرفان فارسی به زبان مالایائی ترجمه شد ، و اشتراك فکری فرقه های عرفانی
و فلسفی و مذهبی متعددی همکاری و تفاهم معنوی وسیعی را در میان دو ملت
پایه گذاری کرد .

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر در
پاسخ بیانات اعلیحضرت پادشاه مالزیبا
بیست و هفتم دی ۱۳۴۶

چهار قرن پیش آثار مهمی از ادبیات کلاسیک فارسی به زبان
مالایائی ترجمه شده که از زمره آنها می توان از کلیله و دمنه ، بختیار نامه ،
تاج السلاطین ، داستان امیر حمزه ، یوسف وزلیخا و غیره نام برد . از ترجمه
عالی طوطی نامه که در آن زمان صورت گرفت هم اکنون نسخه ای که پیش
از سال ۱۶۰۰ میلادی تحریر شده در کتابخانه بادلیان در اکسفرده موجود
است .

سر ریچارد ویمستد انگلیسی از کتیبه ها و نوشته های متعدد
فارسی و از ترجمه هایی از عطار و مولوی و حلاج نام می برد که در ناحیه
«ترین کانو» یافته است و تاریخ تحریر آنها قرن چهاردهم میلادی است .

محقق برجسته هلند به نام «فور هووه» از ترجمه منتخب آثار جلال‌الدین رومی به زبان مالایایی بحث می‌کند که اکنون نسخه آن در لاییدن است. درمتون کلاسیک ادبیات مالایایی، ضرب‌المثلها و اشعار متعدد فارسی می‌توان یافت که به همان صورت فارسی نقل شده‌اند. مثلاً در اثر ادبی معروف «سجاره ملایو» این شعر در متن فارسی آن ذکر شده است که: رعیت چوبیخند و سلطان درخت. و این جمله عیناً در وصیت‌نامه منصور شاه پادشاه مالاکا به پسرش که بعداً علاء‌الدین رعایت‌شاه نام گرفت نیز نقل شده است.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر در دانشگاه مالایا
به مناسبت دریافت دکترای افتخاری دانشگاه
بیست‌وهشتم دی ۱۳۴۶

آن اصول عالی فلسفی و فکری که در طول قرون در سرزمینهای ما رشد کرده و به حد کمال رسیده است به حق می‌تواند از عوامل اساسی آن فرهنگ جهانی باشد که امروز ضرورت آن احساس می‌شود، زیرا این اصول فکری و فلسفی بر موازینی نهاده شده است که جوابگوی احتیاجات معنوی بشر در عصر حاضر و اصولاً در هر عصر وزمانی است.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر در دانشگاه
بانکوک به مناسبت دریافت دکترای افتخاری دانشگاه
سوم بهمن ۱۳۴۶

در میان تمدن‌های گیتی کشور ایران مظهر و وارث یکی از مدنیت‌های باستانی چندین هزار ساله است؛ و آثار و بقایای تمدن در پهنه این سرزمین در اثر فعالیت دانشمندان محقق هر روز بیشتر می‌گردد و پرده از روی نکات تاریک تمدن گذشته و پرافتخار آن برداشته می‌شود. ما به این میراث گرانبها و تمدن ارزنده کهنسال خود افتخار

می‌کنیم و میل وافر داریم که کاوشها و بررسیهای فرهنگی توسعه یابد؛ و آثار باستانی ما به بهترین طرز حفظ و نگهداری و به جهانیان معرفی گردد.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر هنگام گشایش
پنجمین کنگره باستان‌شناسی و هنر ایران
بیست و دوم فروردین ۱۳۴۷

ما ایرانیان نه تنها به داشتن آثار غنی از فرهنگ و تمدن گرانقدر افتخار می‌کنیم، بلکه در عین حال به خود می‌بالیم که در تکوین تمدن و فرهنگ کشورهای دیگر نیز نقش مؤثری به عهده داشته‌ایم. تاریخ کشور ما تاریخی کهنسال است؛ ما قریب سه هزار سال تاریخ مدون داریم و به زودی دوهزار و پانصدمین سال شاهنشاهی خود را جشن می‌گیریم. مایه کمال خوشوقتی من است که در این مکان از لوحه یادبود بنای پهلوی پرده‌برداری می‌کنم. اهمیت این مراسم در اینست که نشان می‌دهد بسیاری از میراث‌های فرهنگی و هنری و علمی ما در خارج از کشور مان وجود دارد، ما عقیده داریم که این گونه میراث‌های گرانبها متعلق به همه بشریت است.

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر در دانشگاه شیکاگو
به مناسبت پرده‌برداری از لوحه یادبود بنای پهلوی
بیست و ششم خرداد ۱۳۴۷

فرهنگ ایران بسیار غنی است و گذشته درخشانی دارد و باید فردا و آینده آن نیز موجب سربلندی باشد.

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر خطاب
به اعضای شورای عالی فرهنگ و هنر
پنجم شهریور ۱۳۴۷

گرجستان از بیست و پنج قرن پیش با ایران مربوط است. در طول این مدت همواره بین دو کشور روابط فرهنگی در جریان بوده است. نخستین ترجمه شاهنامه فردوسی کمتر از یک قرن پس از نوشته شدن این کتاب به زبان گرجی انجام شده است. در طول قرن بعد هم باز ترجمه‌های متعدد بیشتری به نظم و نثر از این کتاب به عمل آمده است. اسامی قهرمانان شاهنامه مانند: رستم، بیژن، فریدون هنوز در گرجستان معمول است. اولین ترجمه اثر معروف پارسی به نام «ویس و رامین» به گرجی انجام گرفت، و بعدها آثار دیگری مانند: قابوسنامه، بختیارنامه، اشعار شعرای بزرگ ایران مانند سعدی، حافظ، رودکی، خیام به گرجی ترجمه شد.

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر در
آخرین نطق خود پیش از ترك خاك شوروی
دوازدهم مهر ۱۳۴۷

از طرف دیگر نباید فراموش کرد که در کشوری مانند کشور ما، با تاریخی بدین قدمت و با این عظمت، انجام چنین وظیفه‌ای همانقدر که جالب و مطبوع است دشوار و سنگین نیز هست؛ زیرا تاریخ چند هزار ساله ایران، با میراث عظیم سیاسی و فرهنگی و اجتماعی و فلسفی و هنری و ادبی آن میدان عملی نامحدود برای هر نوع تحقیق و تتبع علمی بشمار می‌رود.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر
به مناسبت نخستین کنگره تاریخ
هجدهم آبان ۱۳۴۷

در عصر هخامنشی به ویژه در دوران ساسانیان روابط میان ملتین ما به طور وسیعی گسترش یافت. چنانکه می‌دانیم درمقابر معروف آجانتا پیکره‌هایی وجود دارد که سفیر اعزامی خسرو پرویز امپراتور ایران به دربار هند را هنگام باریافتن نشان می‌دهد. در هفت پیکر نظامی شاعر نام‌آور ایرانی، عروس هندی بهرام گور شاهنشاه ایران وصف شده است. در عصر سلطنت انوشیروان دادگر هیأتی از جانب دربار ایران از کشور هند دیدن کرد تا شاهکارهای علمی و ادبی هند را استنساخ کند.

این هیأت هنگام بازگشت نسخه‌ای از «پنجتن ترا» را با خود به عنوان ارمغان سفر هند به ایران آورد. این کتاب به زبان پهلوی ترجمه شد و بعدها ترجمه فارسی آن به نام کليلة و دمنه اشتهار عالمگیر یافت و به شصت و پنج زبان برگردانده شد.

در این دوره بسیاری از فضلا و مدرسین هندی در دانشگاه جندی شاپور که ۱۷۰۰ سال پیش بنیان گذاری شده بود به تعلیم و تدریس اشتغال داشتند. آئین بودائی بر حکمت مشابهی که مذهب و شیوه ایرانی بود اثرات عمیق گذاشت، و در همین دوره در نتیجه التقاط هنرهای ایرانی و هندی هنر مشترك نوظهوری به وجود آمد.

طبق تحقیقاتی که به وسیله سعید نفیسی محقق فقید ایرانی انجام گرفته حتی پیش از دوران فرمانروائی خاندان معروف پادشاهان مغول، سی و دو خاندان محلی که زبان پارسی زبان رسمی دربارهایشان بود، بر بخشهای مختلف هند فرمانروائی داشتند.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در ضیافت
شام رسمی حضرت رئیس جمهوری هند
چهاردهم دی ۱۳۴۷

تصوف ایرانی پیش از آنکه در خود ایران توسعه یابد در هند به کمال رسید. شعر فارسی در هند به چنان مدارجی از محبوبیت دست یافت که شاید بتوان گفت تعداد شاعران پارسی گوی هند کمتر از شاعرانی که در خود ایران می زیستند نبوده است. علاوه بر شاعران، هنرمندان، موسیقی دانان، معماران و خطاطان بسیاری وجود داشتند که در آن ایام از ایران به هند آمدند.

در هند بسیاری از شاهکارهای معماری از سبک ایرانی الهام گرفته، در نقاشی های مینیاتور ایرانی و شعر پارسی مکتب معروفی قدم به عرصه وجود گذاشت که با نام مکتب هندی شهرت یافت.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در
ضیافت شام رسمی حضرت رئیس جمهور هند
چهاردهم دی ماه ۱۳۴۷

من هر بار که صفحاتی از تاریخ دو کشور خودمان را ورق زده‌ام با خوشوقتی و در عین حال باشگفتی بدین حقیقت بیشتر پی برده‌ام که گویی از آغاز تاریخ يك حالت معنوی مشترك دو فرهنگ کهن ایرانی و هندی را به یکدیگر پیوند داده و آنها را واداشته است تا از دوراه مختلف، پیام آور يك حقیقت واحد باشند. حقیقتی که در طول قرنهای دراز گاه در قالب معتقدات مذهبی، گاه در لباس اصول و موازین فلسفی و فکری، گاه در خلال اندیشه‌ها و سنن عرفانی، و تقریباً همیشه در لباس ادبیات و هنرهای دو کشور متجلی شده است. در همه این احوال جلوه‌ها و جلوه‌گاهها مختلف بوده، ولی در همه آنها يك اصل واحد انعکاس یافته و آن اعتقاد به جنبه تقدس و علو روح بشری، به جوهر یزدانی که در نهاد انسان نهفته است و به مأموریت معنوی نوع بشر در غلبه بر پلیدی‌ها و ارتقاء روزافزون مدارج عالیه صفا و کمال است، بر این اساس، هر دو فرهنگ ما همواره قبل از هر چیز مظهر معنویت بوده‌اند و یکی از مفاهیم معنویت طبعاً دفاع از اصول و موازینی است که انسان را از نظر روحی به مدارج بالاتری ارتقا می‌دهد، و او را بر عوامل و سننی که آدمی را در درجات پست و به اصطلاح حیوانی نگاه می‌دارد پیروز می‌کند.

فراموش نکنیم که بیست و شش قرن پیش از این، درست در يك زمان و تقریباً در يك سال، دونفر از بزرگترین مردان تاریخ دو کشور ما، بودا در هند، و کورش بزرگ در ایران پای به هستی نهادند و هر کدام از آنان از راهی جداگانه پیام آور عالی‌ترین موازین بشر دوستی شدند. در هند فلسفه بودا پاکی و معنویت را در سطح اعلا موعظه کرد، و در ایران کامل‌ترین حقوق بشری که تا بدان روز وضع شده بود از طرف کورش به اتباع او اعطا گردید.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر

در دانشگاه حیدرآباد هند

چهاردهم دی ماه ۱۳۴۷

بزرگترین چهره‌های عرفانی از قبیل چشتی و سهروردی و نقشبندی همه به دست عرفای ایران در این شهر رشد و نمو داشته‌اند. در طول لاقلاش قرن دهلی یکی از مراکز زبان فارسی بوده است.

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر در مراسم دیدار قلعه سرخ در پاسخ شهردار پایتخت هند چهاردهم دی‌ماه ۱۳۴۷

طی چند قرن بسیاری از آثار علم و ادب و عرفان فارسی به زبان مالایائی ترجمه شده و شاید این نزدیکی فرهنگی را بهتر از هر چیز در کلمات فارسی فراوان که هنوز هم در زبان مالایائی بکار می‌رود منعکس می‌توان یافت.

برگرفته از نطق شاهنشاه آریامهر در میهمانی شام رسمی به افتخار پادشاه مالزی و ملکه آن کشور هفدهم فروردین ۱۳۴۸

ما و شما هر دو وارث تمدن و فرهنگ عظیم اسلامی هستیم، ولی در عین حال وارث تمدنها و فرهنگهای کهن‌سال‌تری نیز هستیم که در طول قرون در سرزمینهای ما پی‌ریزی شدند و هر کدام قسمتی از میراث بزرگ تمدن جهانی را پدید آوردند. ملت ما در سرزمین خود تمدنهای عصر هخامنشی و اشکانی و ساسانی را به وجود آورد و سرزمین شما زادگاه تمدن و فرهنگ «کارتاژ» بود، و ما می‌دانیم که از همان دوران کهن روابط نزدیک فرهنگی و اقتصادی میان دو تمدن و این دوسرزمین برقرار گردید.

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر در ضیافت کاخ ریاست جمهوری تونس بیست‌وهفتم فروردین ۱۳۴۸

همین چند روز پیش ترجمه‌ای به زبان رومانی از شاهنامه فردوسی به دست من رسید که ماه گذشته به صورت زیبایی به وسیله یکی از ادبای شما که چند سال پیش ما در کنکره جهانی ایران‌شناسان در تهران خوشوقتی میزبانی او را داشتیم در بخارست به چاپ رسیده است .

ارتباط معنوی دولت ما حتی زبانها و موسیقی‌ها و سایر تجلیات فرهنگی و هنری ما را به یکدیگر نزدیک کرده است و در این باره کافی است به یک کتاب تحقیقی جالب که در اواخر قرن گذشته به نام « کلمات ایرانی در زبان رومانی » در بخارست چاپ شده اشاره کنیم .

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر در ضیافت شام به افتخار
حضرت رئیس شورای دولتی جمهوری سوسیالیستی رومانی
دهم شهریور ۱۳۴۸

برای من تذکر این حقیقت مایه کمال خوشوقتی است که شهرهایی چون لاهور و پیشاور ، در تاریخ فرهنگ ایران مقامی به ارزش مهمترین مراکز فرهنگی خود ایران داشته‌اند و مسلماً مبالغه نیست اگر بگوییم که مدتی مدید شهر لاهور کانون اصلی ادب فارسی بوده است .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر خطاب به حضرت
رئیس جمهوری پاکستان در ضیافت کاخ نیاوران
هشتم مهرماه ۱۳۴۸

مقام شاهنامه فردوسی در تاریخ ایران به مراتب بالاتر از یک اثر ادبی بزرگ ملی است . زیرا این اثری است که اصولاً یکی از ارکان ملیت ایرانی به شمار می‌رود ، و اگر نفوذ عمیق آن در تقویت روحی ، و برانگیختن غرور ایرانیان نبود به احتمال قوی بسیاری از صفحات تاریخ پر حادثه و شگفت‌انگیز ما در طول هزار ساله گذشته به آن صورت که اکنون شاهد

آنیم نوشته نمی شد .

مسلماً مبالغه نیست اگر گفته شود که در تاریخ ملل جهان کمتر اثر ادبی می توان یافت که به اندازه شاهنامه فردوسی در شخصیت ملی یک کشور و در جریان حوادث تاریخ آن اثر بخشیده باشد .
شاهنامه فردوسی در عصری بوجود آمد که ملیت ایرانی دستخوش فتور شده بود و تاریخ پرشکوه افتخارآمیز گذشته این سرزمین تدریجاً فراموش می شد .

پیدایش این اثر جاودانی مردم این مرزوبوم را متوجه عظمت تاریخ چند هزار ساله خویش ساخت و آن غرور ملی را که ایران آن عصر بدان احتیاج داشت در دلها برانگیخت و دوشادوش آن زبان پارسی را به صورتی چنان استوار پایه گذاری کرده که پس از هزار سال هنوز اندک تغییری در زبان فردوسی پدید نیامده است ، و این خصیصه ای است که در هیچ کشور دیگر جهان نظیر ندارد . مسلماً فردوسی خود با احساس این واقعیت حق داشت بگوید :

پی افکندم از نظم کاخی بلند که از باد و باران نیابد گزند

باید این نکته را نیز ناگفته نگذاشت که شاهنامه فردوسی برای ایرانیان همواره یک مکتب آموزش عالی ترین صفات و خصائل انسانی بوده است .

در سراسر شاهنامه روح قهرمانی آمیخته با جوانمردی و مردانگی موج می زند و قهرمانان این حماسه در عین حال که مظهر دلآوری و میهن پرستی هستند مظهر مجسم آن روح جوانمردی نیز به شمار می آیند که بعدها نمونه ای از آن را در حدی نه بدین شکوه و کمال در سنت شوالیه های قرون وسطائی اروپا می توان دید .

در سراسر فصول قهرمانی شاهنامه فردوسی اثری از زبونی و دروغ و ریاکاری و تسلیم نمی توان یافت ، و این سرمشقی است که باید از راه آموزشگاهها از راه کتاب و رادیو و تلویزیون و سایر وسائل آموزشی در برابر کلیه افراد ایرانی بخصوص نسل جوان این کشور قرار گیرد .
اصالت فوق العاده این حماسه عظیم ملی باعث شد که در هزار سال اخیر آثار ادبی فراوانی به پیروی از شاهنامه فردوسی به وجود آید که طبعاً

ارزش هیچ کدام به پای حماسه فردوسی نیست. همچنین توجه به اهمیت خاص شاهنامه آن را از همان زمان فردوسی مورد توجه سایر ملل جهان قرار داد و در نتیجه، این اثر تقریباً به تمام زبانهای مهم دنیا ترجمه شد. می دانیم که ترجمه گرجی شاهنامه بلافاصله پس از مرگ خود او انجام گرفت و در قرون بعد این اثر به عربی و سپس به ترکی ترجمه شد، و در طول دو قرن اخیر ترجمه های پرارزشی از آن به زبانهای فرانسه، انگلیسی، آلمانی، ایتالیایی، روسی، لهستانی، و زبانهای متعدد دیگر انجام گرفت و آثار ادبی منشور و منظوم و آثار دراماتیک فراوانی بر اساس قسمتهای مختلف این حماسه به وجود آمد. هم اکنون نیز کمتر سالی است که ترجمه های تازه ای از فصول گوناگون شاهنامه در زبانهای مختلف منتشر نشود و تحقیقات و تتبعات جدیدی درباره آن صورت نگیرد.

در سال ۱۳۱۳ با برگزاری جشنهای هزاره فردوسی در ایران و در سراسر جهان تجلی شایسته از این حماسه پرشکوه ملی ما و سراینده عالیقدر آن که زندگی او خود داستان شگفت انگیز قهرمانانه ای است، به عمل آمد، و بدان مناسبت کتابها و مقالات بسیاری درباره این اثر انتشار یافت. با این همه هنوز درباره کتابی به عظمت شاهنامه ناگفته های بسیار هست که امیدواریم در جلسات کنونی سخنرانی و بحث که در مورد این اثر آغاز می شود شمه ای از آنها مطرح گردد و مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

در این فرصت باریگر به روان آفریننده بزرگترین حماسه ملی فارسی و یکی از بزرگترین شاهکارهای ادب جهان درود می فرستیم و امیدواریم روح قهرمانی و مردانگی و حس میهن پرستی آمیخته با بشر دوستی و جوانمردی که از سطر به سطر این حماسه جاودانی زبان پارسی می تراود، الهام بخش افراد نسل امروز ایران و نسلهای آینده این سرزمین باشد.

از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت آغاز کار

جلسات بحث و سخنرانی درباره شاهنامه فردوسی

هفتم آبان ۱۳۴۸

میل دارم درمیان دانشمندان و ادبای فراوان چک که تاکنون آثار مختلف ادبیات پارسی را بدان زبان ترجمه و معرفی کرده‌اند به خصوص از خاطره و رخلیتسکی شاعر بزرگ قرن گذشته تجلیل کنم که ما یکی از شیواترین ترجمه‌های دیوان حافظ را در دنیای غرب آنهم ترجمه‌ای را با سبک و شیوه غزلسرایی فارسی که بعداً توسط این سخنور بزرگ شما به صورت یکی از مکتبهای نظم چکسلواکی در آمد، مدیون او هستیم. همچنین می‌باید از رشته دیگری که با فرهنگ ما ارتباط دارد یعنی از فعالیتهای علمی ایران شناسی که پراگ از قرن گذشته تاکنون یکی از مراکز اصلی آن در تمام اروپاست و از دانشمندان ایران شناس متعدد قرن گذشته و قرن حاضر کشور شما یاد کنم که در این مورد تجلیل از خاطره پرفسور «یان ریپکا» دانشمند عالیقدر چک را که سال گذشته ما با تأسف عمیق خبر درگذشت او را دریافت داشتیم، یک نوع وظیفه اخلاقی خود می‌دانیم. این دانشمند بیش از پنجاه سال از عمر خویش را وقف مطالعه در فرهنگ ایران و تألیف آثار درجه اولی در این رشته کرد که تاکنون به بسیاری از زبانهای مهم جهان ترجمه شده است، و از پرتو همت و کوشش او مکتب ایران شناسی در پراگ چه از لحاظ آکادمیک و چه از نظر دانشگاهی رونق و درخشندگی فراوان یافت.

برگرفته از سخنان شاهنشاه آریامهر در ضیافت کاخ
نیوران به افتخار حضرت رئیس جمهوری چک اسلواکی
چهارم آبان ۱۳۴۸

از اینکه امروز با همت و ابتکار دانشگاه مشهد کنگره علمی پر ارزشی به منظور بزرگداشت خاطره شیخ طوسی و برگزاری مراسم هزاره ولادت او با شرکت دانشمندان ایرانی و بین‌المللی تشکیل شده است خوشوقتی خویش را ابراز می‌داریم. تجلیلی که با تشکیل این مجمع از دانشمند بزرگ قرون چهارم و پنجم ایران بعمل می‌آید در واقع تجلیلی است که از سهم عظیم ایران در فرهنگ اسلامی و مقام بزرگ علما و محققین

و فلاسفه و ادبای ایرانی در این زمینه صورت می‌گیرد. زیرا شیخ ابوجعفر محمد بن حسن طوسی در عین آنکه از بزرگترین فقهای عالم اسلام است یکی از مفاخر علم و حکمت ایران به شمار می‌رود.

جای اعجاب است که تنها در طول یکی دو قرن شهر طوس در خطه فرهنگ پرور خراسان عده‌ای از بزرگان درجه اول علم و ادب و حکمت و سیاست ایران را در دامان خود پرورانیده باشد، که کافی است از جمله آنها از فردوسی و غزالی و نظام‌الملک و خواجه نصیرالدین طوسی نام برده شود. شیخ طوسی که امروز هزاره او را با خوشوقتی افتتاح می‌کنیم در زمانی به آموختن علم و حکمت پرداخت که فردوسی سخنور نامی ایران در طوس به آفرینش بزرگترین حماسه ملی ایران و یکی از بزرگترین آثار ادبی تاریخ جهان یعنی شاهنامه همت گماشته بود. شیخ طوسی که بعدها به صورت نمونه کامل یک روحانی و عالم اسلامی درآمد با کوشش و عشق و پشتکار فراوان به مقام یکی از بزرگترین فقها و محدثان و مفسران دنیای اسلام رسید و آثار درجه اولی در رشته‌های گوناگون علوم اسلامی پدید آورد که در همه این رشته‌ها از معتبرترین مأخذ بشمار می‌روند. علاوه بر این این فقیه نامی در مجاورت بقعه علوی در شهر نجف یکی از مهمترین دارالعلم‌های اسلامی را پی‌ریزی کرد که پس از گذشت هزار سال هنوز باقی است. در این مدت هزاران عالم روحانی و فقیه در آنجا پرورش یافته‌اند.

امیدوارم دانشمندی که اکنون از داخل و خارج کشور در این مجمع علمی و فرهنگی گرد آمده‌اند بر اساس تتبع و ارزیابی آثار شیخ طوسی بکوشند تا در زمینه کلی پژوهشهای اسلامی راههای تازه‌ای برای درک حقایق عالیه اسلام ارائه دهند و از این راه ادامه دهنده سنتی باشند که در طول قرون متوالی دانشمندان و متفکرانی از قبیل طوسی نگاهبان آن بوده‌اند.

پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت گشایش
کنگره هزاره شیخ طوسی
بیست و هشتم اسفند ۱۳۴۸

تاریخ مرابطات سیاسی و اقتصادی و فرهنگی ملل ما در طول قرون
متمادی یکی از مسائلی است که نه تنها محافل علمی کشور ما بلکه بسیاری
از مراکز علمی و دانشمندان عالیقدر اتحاد شوروی با علاقه و پشتکار شایان
ستایشی درباره آن کار می کنند و هر ساله آثار تحقیقی جالب و تازه ای در این
باره انتشار می دهند .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در ضیافت رسمی
به افتخار حضرت نیکلا پادگورنی در کاخ نیاوران
ششم فروردین ۱۳۴۹

همچنانکه هنگام گشایش کنگره جهانی ایران شناسان در تهران اظهار
داشتند قسمتی از بهترین نتایج مربوط به تاریخ و زبان شناسی و باستان شناسی
و هنر ایران حاصل مساعی دانشمندان است که در قرون گذشته و در قرن
حاضر عمر خویش را وقف تحقیق و پژوهش در این باره کردند و طبیعی
است که ملت حق شناس ایران همواره خاطرۀ این خدمتگزاران صادق
فرهنگ ایرانی را عزیز می دارد . ولی آنچه بخصوص مایۀ افتخار این طبقه
از دانشمندان است به نظر ما این است که ایشان با کوشش در راه بهتر
شناساندن تاریخ فرهنگ ایران ، در واقع در راه شناخت بیشتر و بهتر تاریخ
و فرهنگ عالم بشریت کوشیده اند . زیرا هیچ یک از فرهنگهای جهان و
بالاخص فرهنگ ایران که همواره جنبه ای جهانی و انسانی داشته است
انحصاراً متعلق به مللی که آنها را پدید آورده اند نیست . بلکه جزئی از
فرهنگ عظیم و مشترک جامعه بشری محسوب می شود .

همه می دانیم که در ترکیب تمدن انسانی عامل فرهنگ مهمترین
عاملی است که هرگز نتوانسته است و نمی تواند در چهارچوب مرزهای
جغرافیائی یا نژادی یا مذهبی محدود بماند .

موضوعی که کنگره کنونی به بحث درباره آن اختصاص یافته است
هم از نظر تاریخ ایران و هم از لحاظ تاریخ جهان ، اهمیت خاص دارد .
زیرا دوران قرون وسطی شاهد یکی از اصیل ترین و عالی ترین تجلیات

فرهنگ ایرانی بوده است، و در قسمت اعظم همین دوران بود که فرهنگ اسلامی ایران در جلوه‌های مختلف آن بوجود آمد.

مطالبی که دانشمندان عضو کنگره حاضر، درباره این دوره از تاریخ ایران، و ارتباط آن با تمدن‌ها و فرهنگ‌های دیگر سرزمین‌های جهان بیان خواهند کرد، مسلماً به عنوان منابع اطلاعاتی ارزشی درباره تاریخ و ملت کشور ما در آینده مورد استفاده فراوان محافل علمی و عمومی مردم ایران قرار خواهد گرفت. در این فرصت میل دارم از آکادمی لنینچی که یک بار دیگر در سال ۱۹۶۵ کنگره‌ای برای مطالعه درباره تأثیر ایران در تمدن یونان و روم تشکیل داد، به مناسبت علاقه خاصی که همواره نسبت به مطالعات ایران‌شناسی ابراز می‌دارد سپاسگزاری کنم. ما این فرهنگستان کهن‌سال را نماینده دانش و فرهنگ عالی ایتالیا می‌شماریم و با تقدیر از این آکادمی در واقع فرهنگ ایتالیا و منجمله سهم بزرگ این کشور را در مطالعات ایران‌شناسی تجلیل می‌کنیم.

ملت ما بیش از دوهزار سال است که با فرهنگ درخشانی که در سرزمین تاریخی ایتالیا به وجود آمده است آشناست و همواره بدان بادیده احترام و علاقه نگریسته است. همچنین ما یلم دانشمندان عالیقدر سایر کشورهای جهان را که در کنگره حاضر شرکت دارند وسیله ابلاغ درود ملت ایران به جامعه علم و فرهنگ کشورهای متبوعه آنان، بخصوص به محافل ایران‌شناسی آنها قرار دهم، و اظهار امید کنم که در آینده همکاری این مراکز و دانشمندان با جامعه فرهنگ ایران در راه پیشرفت هدفی که همه آنها در آن مشترکند پیوسته وسیع‌تر و کامل‌تر گردد. توفیق همه خدمتگزاران فرهنگ را در سراسر جهان آرزو مندم.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
گشایش کنگره جهانی ایران‌شناسان
یازدهم فروردین ۱۳۴۹

در آثار اقبال ما عالی‌ترین تجلیات انسان‌دوستی و عشق به کمال
و روح جهان‌بینی را که از مختصات فرهنگ اصیل و چند هزار ساله ایران

است به بدیع ترین صورتی منعکس می بینیم و از این جهت او را نه تنها نماینده فرهنگ پاکستان، بلکه نماینده گرانمایه ای از فرهنگ خویش می شماریم.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
روز اقبال لاهوری شاعر نامور پاکستان

اول اردیبهشت ۱۳۴۹

ملت ما به عنوان وارث یکی از اصیل ترین و کهن سال ترین فرهنگ های جهان اعتقاد راسخ دارد که تفاهم معنوی یعنی آنچه این انجمن ها به خاطر آن به وجود می آیند از عوامل اصلی همکاری و تفاهم ملت ها و جوامع جهان است، و هر قدر مردم کشورهای مختلف یکدیگر را بهتر بشناسند و مخصوصاً بیشتر به ارزشهای مدنی و فرهنگی یکدیگر پی ببرند به صورتی عمیق تر با همدیگر احساس آشنائی خواهند کرد و بازبانی بشری تر با یکدیگر سخن خواهند گفت.

شاید احتیاج به تذکر نداشته باشد که کشور اتریش از دیرباز یکی از مراکز عالی تحقیق و پژوهش درباره تمدن و فرهنگ ایران بوده و مراکز مختلف آکادمیک و دانشگاهی این کشور سابقه فراوانی در مطالعات ایران شناسی دارند؛ و طبعاً براساس چنین سنتی اعضای اتریشی و ایرانی انجمن فرهنگی ایران و اتریش در طول یک قرن از زمینه های عالی در انجام وظیفه پرارزشی که به عهده گرفته اند برخوردار بوده اند.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت بیست و
پنجمین سال تأسیس انجمن فرهنگی ایران و اتریش

بیست و یکم مرداد ۱۳۴۹

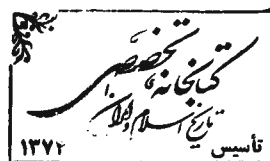
تحقیقات و مطالعات ایرانی در سالهای اخیر پیشرفت نمایانی کرده، و خوشبختانه سهم و مقام واقعی رشته ایران شناسی در محیط کلی مطالعات خاورشناسی جهان مشخص شده، و این رشته به عنوان شعبه ای مستقل و اساسی مورد توجه قرار گرفته است. به طوری که اکنون عده کثیری از

دانشمندان و دانش‌پژوهان در کشورهای مختلف جهان به تحقیق در مسائل مربوط به فرهنگ و تمدن گذشته و حال ایران اشتغال دارند، و هر روز آثار کوششها و پژوهشهای آنان به صورت کتابها و مقاله‌ها منتشر می‌شود و در دسترس تمام محافل علمی جهان قرار می‌گیرد.

تحقیقات ایرانی در بعضی از زمینه‌ها، مخصوصاً در باستان‌شناسی و زبان‌شناسی سرشار از تازگیها است. کشور ما مخزنی بسیار غنی برای محققانی است که در این زمینه‌ها کار می‌کنند و هر روز با حفاریات علمی آثار نو و بدیع که زاده‌اندیشه و هنر ایرانی است از زیر خاک پهنه تمدن ایرانی ظاهر می‌شود، و نکته‌های جدید در اختیار محققان قرار می‌گیرد، و پرده‌های تاریک یکی پس از دیگری از چهره تاریخ درخشان ایران برداشته می‌شود. تتبعات و مطالعاتی که در رشته زبان‌شناسی و گردآوری زبانها و لهجه‌ها در قلمرو زبانهای ایرانی انجام می‌شود درخور استفاده علمی و از لوازم نگهبانی زبان فارسی، یعنی یکی از ودایع گرامی و مقدس سرزمین و ملت ماست.

پژوهش در ادیان کهن، وسیر افکار درین مرزوبوم و نیز شناخت فلسفه و علوم ایرانی، روز به روز ما و جهانیان را بیشتر با تأثیر تمدن و نفوذ فرهنگ ایرانی در دنیای قدیم آشنا می‌سازد و به خوبی ملاحظه می‌شود که سهم ایرانیان خصوصاً در دوره تاریخ اسلامی در پیشرفت علوم عقلی عظیم بوده است. بسیاری از تحقیقات جدید ایران‌شناسی مبتنی است بر نسخ خطی و اوراق و اسناد قدیمی که تا چندی قبل در خانوادها و گوشه مدارس و بقاع قدیم فراموش شده مانده بود و درین پنجاه سال و مخصوصاً در سالهای اخیر به اهتمام مؤسسات علمی و دانشگاهها و کتابخانه‌ها از گزند حوادث به درآمده و به اسلوب صحیح در گنجینه‌های کتاب حفظ شده و مورد استفاده محققان قرار گرفته است و تأکید می‌شود که با دلسوزی و مراقبت بیشتر و توجه دقیق‌تر و عاجل‌تر این نوع مآثر فکری و تاریخی ایرانیان جمع‌آوری و مورد بررسی و سنجش واقع شود.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت
گشایش نخستین کنگره ایران‌شناسی دانشگاه تهران
یازدهم شهریور ۱۳۴۹

تشکیل مجمع بین‌المللی بزرگداشت ابوالفضل بیهقی دانشمند ، مورخ و نویسنده نامی ایران که با ابتکار دانشگاه مشهد صورت می‌گیرد مایه خوشوقتی است . زیرا بیهقی یکی از مردان بزرگی است که عالم دانش و فرهنگ ایران پرورده است . تاریخ معروف بیهقی که سال‌ها است در سراسر جهان از آثار درجه اول فرهنگ ایرانی و اسلامی به شمار می‌رود با آنکه نه قرن پیش نوشته شده هنوز یکی از بهترین آثار فن تاریخ‌نویسی در جهان است ودقت نظر و حقیقت‌پژوهی و روش خاص تدوین مطالب این کتاب حقیقاً آن را به صورت یکی از نمونه‌های بدیع کتاب تاریخی در آورده است . مضافاً به اینکه نثر شیوا و فصیح کتاب آنرا شایسته امتیاز نیز قرار داده است که از نمونه‌های عالی نثر فارسی به شمار آید .

جای خوشوقتی است که پس از تجلیلی که در چند ماه پیش از این از یکی از فرزندان عالیقدر خطه خراسان یعنی از شیخ طوسی به عمل آمده اکنون بزرگداشت بیهقی یکی دیگر از بزرگان گذشته خراسان مورد تجلیل قرار می‌گیرد . گرد آمدن دانشمندان ایرانی و خارجی در این مجمع علمی و بحث‌هایی که در زمینه تحقیقات و پژوهش‌های هر یک از اعضای این مجمع درباره تاریخ بیهقی و تحلیل و تجزیه آن بعمل خواهد آمد مسلماً نه فقط سهم مهم این مورخ و نویسنده نامی را در فرهنگ ایرانی و اسلامی به صورت جامع‌تری روشن خواهد کرد ، بلکه به پیشرفت رشته‌های تابع تاریخ و تاریخ‌نگاری در سراسر جهان کمک خواهد کرد . زیرا همه می‌دانند که امروزه هیچ علمی از علوم دیگر و هیچ کشوری از دیگر کشورهای جهان در زمینه امور فرهنگی و تحقیقی جدا نیست و شاید بر اساس همین واقعیت است که کنگره‌ها و مجامع علمی روز به روز بیشتر جنبه بین‌المللی پیدا می‌کنند .

امید ما این است که این روح تفاهم و همکاری علمی که در این مجامع نمودار است در همه زمینه‌های دیگر توسعه پیدا کند ، و به صورت استواری برای حل همه مشکلات دنیای امروز در آید .

از کوشش دانشگاه مشهد برای تشکیل این مجمع و سایر مجامعی که به منظور پژوهش درباره تاریخ و تمدن فرهنگ ایران ترتیب یافته و

می‌باید تقدیر می‌کنیم، و توفیق همه دانشمندان ایرانی و خارجی عضو این مجمع را در کار پرارزش علمی آنان خواستاریم.

پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت کنگره
بین‌المللی بزرگداشت ابوالفضل بیهقی
بیست‌ویکم شهر یور ۱۳۴۹

زبان فارسی که به گواهی تاریخ ایران همواره مورد نهایت دل‌بستگی تمام ایرانیان بوده است از نظر تاریخ و پیشینه زبانی است کم‌نظیر که مراحل و تحولات آن در طول بیش از بیست‌وپنج سده مطالعه و کاملاً شناخته شده است، و با آنکه در این فاصله زمانی بزرگ، دگرگونی‌های فراوان یافته، هنوز پایگاه والای خود را بعنوان یگانه زبان فرهنگی و رسمی و همگانی ایرانیان حفظ کرده است، در صورتی که بسیاری از زبانهای جهان در همین مدت یکسره فراموش شده‌اند و اینک سخنگوئی ندارند. این پیوستگی خاص زمان ما نیست بلکه یکی از ویژگیهای فرهنگ ملی ایران است که در آن بسیاری از معتقدات ارزنده باستانی به زندگی خویش ادامه داده و میدهد. چنین واقعیتی بهترین سند وحدت و همبستگی ملت ایران و ارزش و مفهوم ملیت در جامعه ایرانی است.

زبان ملی ما که در اصطلاح علمی زبان‌شناسی در برابر دو مرحله پیشین این زبان یعنی فارسی باستانی و فارسی میانه یا پهلوی، زبان فارسی نوین نامیده میشود بهمت سخن‌سرایان و نویسندگان پارسی، و با اتکاء به سرمایه‌ییمانند ادبی و شاهکارهای جاودانی نظیر شاهنامه فردوسی نه تنها در خود ایران بصورت یکی از اصیل‌ترین و غنی‌ترین زبانهای جهان ریشه یافته بلکه در طول قرون در بخش پهناوری از قاره آسیا و حتی افریقا نفوذ یافته است. میدانیم که این زبان در حدود هشت قرن در شبه قاره هند و پاکستان زبان رسمی درباری یا زبان ادبی فرهنگی بوده و در این مدت هزاران اثر در این منطقه وسیع از جهان بدین زبان نوشته شده. همچنین در سرزمینهای پهناور آسیای مرکزی دیرزمانی پارسی زبان رایج فرهنگی و علمی بوده و در همان زمان در جانب غرب ایران با گسترش امپراتوری عثمانی این

زبان به کشورهای دورتر تا قلب اروپا راه یافته بطوریکه هنوز نفوذ آن در زبانهای بالکان آشکار است. این نکته درخور توجه خاص است که اگرچه آفتاب فرهنگ ایرانی هیچگاه غروب نکرده ولی درخشندگی و شکوه آن بیشتر متعلق به ایامی بوده که رهبری و اداره کشور در دست خود ایرانیان بوده است.

در چنین دوره‌هایی بود که پایه‌های فرهنگ ما استوارتر شده و برای پیشرفت و گسترش آن کوششهای اساسی و صحیح انجام گرفته است و اگر هم در دوره‌های دیگر ستارگان درخشانی در آسمان این فرهنگ تابیده‌اند باید بنیاد و مایه آنها را در همان ادوار جستجو کرد. این حقیقت بویژه در زبان فارسی در دوران معاصر در روزگار شهریاری پدر بزرگوار ما تجلی کرد. در آن زمان که تأثیر تمدن صنعتی باختر و تحولات اجتماعی ناشی از آن در زندگانی و زبان ایرانیان روز به روز محسوس میشد و بیم آن میرفت که این زبان پایگاه کهن خویش را بعنوان یک زبان توانای فرهنگی از دست بدهد و نفوذ زبانهای دیگر به هماهنگی و توانایی و زیبایی آن آسیب رساند بفرمان رضاشاه کبیر، فرهنگستان ایران به منظور آماده نگاهداشتن زبان فارسی برای ادای مفاهیم گوناگون صنعتی و فنی و فرهنگی و نظامی تأسیس گردید و این مرکز علمی در چند سالی که امکان فعالیت یافت خدمات مهمی در این مورد انجام داد و توانائی این زبان را در پیمودن مسیر طبیعی خود در برابر هر گونه پیشرفت و تحولی آشکار ساخت. باید متوجه بود که همان مسائل اکنون نیز در برابر زبان فارسی قرار دارد و نه تنها از میان نرفته بلکه نمایانتر شده است، زیرا زندگانی مادی و معنوی جهانیان در نتیجه پیشرفتهای صنعتی و تحولات اجتماعی حاصل از آن در سی سال گذشته دگرگونی روزافزون یافته و پیدایش مفاهیم تازه در رشته‌های گوناگون وسعت گرفته است. و بناچار باید برای نگاهداشت زبان پارسی بصورت یک زبان فرهنگی توانا که آمادگی تماممطالب گوناگون امروزی و آینده را داشته باشد کوشش دامنه‌داری بکار رود که اساس آن شناخت بیشتر خود این زبان و بررسی مسائل گوناگون مربوط به آن و پژوهش در زبانهای کهن و گویشهای ایران کنونی است که با آن از یک ریشه‌اند و میتوان از آنها در تأمین این هدف بهره‌گیری کرد.

خوشبختانه اینک کشور ما از وجود گروهی دانشمند زبان‌شناس برخوردارست و طبعاً شایسته است این وظیفه مهم به عهده آنان گذاشته شود تا این فعالیتها بر پایه موازین علمی انجام پذیرد. بهمین دلیل بود که ما به وزارت فرهنگ و هنر مأموریت دادیم که با توجه به مسائل و شرایط کنونی زبان پارسی طرح متناسبی برای فرهنگستان ایران تهیه نماید. در بنیاد شاهنشاهی فرهنگستانهای ایران که فرمان تأسیس آن صدور یافته و بنیادنامه آن به تصویب ما رسیده است به دلیل مقام والای زبان فارسی در ملیت و فرهنگ ایران و اهمیت و ضرورت پژوهش در این زبان و زبانها و گویشهای ایرانی دیگر فرهنگستان زبان ایران منظور گردیده است که امید است سخنرانیها و مباحثات این جلسات برای فعالیتهای آن که بزودی آغاز خواهد گردید مفید واقع شود. موفقیت دانشمندانی را که در این برنامه شرکت دارند در وظیفه مهمی که بعهدہ گرفته‌اند خواستاریم.

پیام شاهنشاه آریامهر به مناسبت تشکیل
جلسات سخنرانی و بحث درباره زبان فارسی
پنجم آبان ۱۳۴۹

در میان تمام مراسمی که به مناسبت جشن دوهزاروپانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران در کشور ما برگزار می‌شود تشکیل کنگره جهانی ایران‌شناسی شیراز به نظر ما مفهومی استثنائی دارد، زیرا این جشن قبل از هر چیز جشن تاریخ و تمدن فرهنگ ایران است و بر این اساس طبیعی است که دانشمندان عالیقدری که عمر خود را وقف پژوهش در جنبه‌های مختلف این فرهنگ و تاریخ کرده‌اند در این جشن و در قلوب مردم ایران جایی خاص داشته باشند. ملت ایران که از دیرباز به حقیقت‌شناسی شهرت داشته است در این فرصت از مساعی همه ایران‌شناسان جهان صمیمانه تقدیر می‌کند، و کوششهای آنان را در راه شناسائی هر چه بیشتر این فرهنگ و تمدن کهن بادیده ستایش می‌نگرد.

شما امروز بار دیگر به دیدار کشوری آمده‌اید که حتماً آن را میهن معنوی و فکری خویش می‌شمارید ولی اجتماع کنونی شما مفهومی بالاتر و عمیق‌تر از هر مورد دیگر دارد، زیرا شما که همه عمر با تاریخ ایران سروکار داشته‌اید، امروز با خود این تاریخ و عده دیدار دارید. امروز شما آمده‌اید تا در سرزمین پارس که داریوش بزرگ آن را سرزمین مردان نیکو و اسبان خوب نام داده است خود را در متن تاریخ، و نه در حاشیه آن احساس کنید. امروز دوهزار و پانصد سال تاریخ ایران، که شما صفحات آن را روزها و شبهای بسیار با علاقه و دقتی خاص مردان دانش ورق زده‌اید میزبان شما هستند تا دست شما آشنایان خویش را به گرمی بفشارند. امروز سنگ‌نوشته‌های تخت جمشید و نقش رستم و دیگر کتیبه‌هایی که از دوران کهنه در سینه کوهها و بر دیوارها و ستونهای تاریخی این سرزمین نقش بسته‌اند با شما و با اسلاف عالیقدرتان که در قرائت و تفسیر این نوشته‌ها سهمی داشته‌اید، به زبانی آشنا تر از همیشه سخن می‌گویند. شما خوب می‌دانید که تمدن ایرانی از آغاز تا به امروز تمدنی اصیل و بشری بوده است و این حقیقتی است که شما خود آن را بهتر از ما در صفحات آثار تحقیقی فراوان خویش منعکس کرده‌اید. شما خوب می‌دانید که در این سرزمین کهنسال ایران در طی قرون متمادی فرهنگی مایه گرفته و گسترش یافته است که درخشندگی آن کمتر از صفا و زیبایی آسمان ایران نیست زیرا این فرهنگ از آغاز بر اصیل‌ترین ارزشهای اندیشه و اخلاق تکیه داشته است.

در این فرصت سخنان خود را در هنگام گشایش نخستین کنگره جهانی ایران‌شناسان که در سال ۱۹۶۶ در تهران تشکیل شد تکرار می‌کنم:

«ما افتخار می‌کنیم که تمدن و فرهنگ ما از آغاز، تمدن و فرهنگی انسانی و دنیایی بوده است. متفکران ما، فلاسفه ما و عرفا و نویسندگان و شعرای ما همواره دیدی بشری داشته و از دیدگاه اخلاق و معنویت به جهان و جهانیان نگریسته‌اند. آنچه مایه اصلی ادب و حکمت ایران است محبت و پیوستگی است، و آنچه اساس تاریخ کهنسال ماست نیز همین توجه عمیق به اصول معنویت و اخلاق است. ما نه از آن جهت به تاریخ و تمدن و فرهنگ خود احترام می‌گذاریم که سابقه پیروزیها و استیلاهای نظامی نداشته باشیم،

زیرا شما خود بهتر از ما می‌دانید که ما در گذشته طولانی خویش یکی از پهناورترین امپراتوریهای جهان را داشته‌ایم و می‌دانید که تاریخ ما آگنده از این پیروزیهاست. با این همه ما افتخار خویش را آن پیروزیهای می‌دانیم که در طول تاریخ در راه توسعه و تکامل تمدن و فرهنگ بشری در راه ترویج دانش و اندیشه به دست آورده‌ایم. پراج‌ترین سپاهیان ما طی هزاران سال، آن مردان و زنانی بوده‌اند که در تمام تاریخ کهنسال ایران مشعل دانش و فرهنگ را در برابر تندبادهای حوادث فروزان نگاه داشتند و آن را درخشانتر و فروزنده‌تر به نسلهای دیگر سپردند. برای ما پیروزیهای واقعی در احساس همین حقیقت نهفته است، زیرا هراستیلای جغرافیائی و نظامی خواه ناخواه با دوران بازگشت و انحطاطی همراه است، ولی این ارزشهای معنوی هیچوقت و با هیچ نیروئی از میان نمی‌رود.

امروز شما آمده‌اید تا همراه با ابراز دوستی خود به تاریخ و فرهنگ ایران صفحات تازه‌ای از این تاریخ را ورق بزنید و شاید مطالب ناگفته‌ای در این باره بگوئید. ما این تاریخ را با اطمینان خاطر در معرض نقد و بررسی شما می‌گذاریم زیرا یقین داریم که در حساب سود و زیان آن سربلند خواهیم بود. ما همواره به این عقیده بوده‌ایم و هستیم که فرهنگ ما از فرهنگ کلی بشری جدا نیست، و خوب می‌دانیم که در طول این تاریخ کهن بیش از آنچه به دیگران داده‌ایم از دیگران گرفته‌ایم. ما این واقعیت را با سربلندی تذکر می‌دهیم، زیرا شاید در بازار سود و زیان تاریخ، این تنها کالایی باشد که دهنده آن نه تنها چیزی از دست نمی‌دهد بلکه چیز زیادتری نیز به دست می‌آورد.

موضوع کنگره کنونی شما که «استمرار تمدن و فرهنگ ایران» است به شما امکان آن خواهد داد که درباره این خصیصه شگفت‌آور تاریخ ایران که راز اصلی بقای ملیت ماست ارزیابی بیشتری کنید تا در این هنگام که پیام جاودانی کورش بزرگ از ماورای قرون و اعصار روشن‌تر و پرطنین‌تر از همیشه به گوش ما می‌رسد حقیقتی که در این پیام نهفته است در آینده نیز مارا در ادامه این راه استمرار رهنمون گردد.

از پیام شاهنشاه آریامهر در کنگره جهانی ایران‌شناسی
بیست و یکم مهر ۱۳۵۰

درود به همه سازندگان کاخ عظیم تمدن و فرهنگ ایرانی، به همه متفکران، به همه دانشمندان و دانش‌پژوهان، به همه نویسندگان و سخنوران، به همه هنرآفرینان ایران که در طول هزاران سال این سرزمین را به صورت کانون جاودان اندیشه و معنویت درآوردند، و قسمتی از والاترین ارزشهای فرهنگ و تمدن تاریخ جهان را به جامعه بشری ارمغان دادند.

درود به همه خدمتگزاران گمنام این مرزوبوم که در طول دو هزار و پانصد سال، با روح ملیت و با کوشش و تلاش مداوم، استمرار شگفت‌انگیز تاریخ و تمدن و فرهنگ ایران را باعث شدند و آن را به صورت یک عامل جاودان دوستی و تفاهم بشری زنده نگاه داشتند.

در این دو روز تاریخی که ایران نو به زادگاه پرشکوه شاهنشاهی کهن خویش روی آورده است تا بایست و پنج قرن تاریخ پرافتخار خود تجدید عهد کند به عنوان شاهنشاه ایران، تاریخ جهان را گواهی می‌گیرم که ما وارثان میراث کورش در تمام این دوران دراز به رسالت معنوی خویش وفادار ماندیم، و هرگز پیمانی را که دو هزار و پانصد سال پیش با تاریخ و با بشریت بستیم از یاد نبردیم. ما در طول قرون و اعصار فرهنگ خویش را پیام‌آور آرمانهای عالی بشری و مبشر صلح و محبت و تفاهم قرار دادیم و همراه با این فرهنگ همه‌جا با خود پیام دوستی و آشنایی بردیم.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر
در مراسم رژه تخت جمشید
بیست و سوم مهر ۱۳۵۰

سالی که گذشت نه تنها مثل چندسال گذشته برای ملت ایران سالی توأم با پیروزیهای فراوان مادی و معنوی بود بلکه این اختصاص را داشت که در این سال که سال کورش کبیر اعلام شده بود، ایران نو، از راه بزرگداشت دو هزار و پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی خود، توانست به صورتی پرشکوه با افتخارات کهن خویش، و با ارزشهای اصیل و جاودانی تاریخ و شاهنشاهی و تمدن و فرهنگ ایرانی تجدید عهد کند و جهانیان نیز

از هر رژیم حکومتی فرصت آن یافتند که با شرکت وسیع در این بزرگداشت، احترام عمیق خویش را به نقش بارز ملت ایران در تاریخ و تمدن بشری، و در عین حال به ایران پیشرو و مترقی امروز ابراز دارند. سهم عظیمی که به خصوص از طرف عالی ترین مراجع دانش و فرهنگ بین المللی در این زمینه به عهده گرفته شد، نشان داد که این بزرگداشت از نظر جامعه بشری با چه اندازه اصالت و عمق مدنی و تاریخی همراه است. من در مقام شاهنشاه ایران، از بابت احساسات ملی و پرشکوه و بی نظیری که به مناسبت این بزرگداشت از جانب همه مردم ایران در سراسر این سرزمین پهناور و در هر جای دیگر از جهان که ایرانیان میهن پرست در آن زندگی می کنند ابراز شد، احساس خوشوقتی و مباهات می کنم. اطمینان دارم با اتکاء بدین نیروی لایزال ملی همچنانکه در برابر آرامگاه کورش کبیر اظهار داشتم، ما پرچم دوهزار و پانصدساله این شاهنشاهی کهن را افراشته تر و پرافتخارتر از همیشه به نسلهای آینده این سرزمین خواهیم سپرد.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر
بمناسبت نوروز ۱۳۵۱

ما افتخار می کنیم که دارای بیش از دوهزار و پانصد سال تاریخ مدّون هستیم که با یکی از پرافتخارترین و بشردوستانه ترین اسناد تاریخ جهان یعنی اعلامیه آزادی کوروش بزرگ آغاز شده است. . . . ما به اتکای حداقل ۲۵ قرن میراث و حاکمیت ملی، امروزه عصر تازه ای را در تجدید افتخارات گذشته خود بر اساس ارزشهای جاودانی معارف و تمدن خویش آغاز کرده ایم و امیدواریم که صفحات تاریخ آینده ما نیز بهمین گونه با احساس افتخار ملی بر اساس شرافت و حقیقت و صلح و عدالت ورق بخورد.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در میهمانی رسمی
از ریچارد نیکسون رئیس جمهوری آمریکا
(در کاخ نیاوران) نهم خردادماه ۱۳۵۱

. . . . تاریخ جامعه بشری گویای خلق ارزشهای مادی و معنوی به وسیله هرملتی از ملتهای جهان است و ذخایر فرهنگ مادی و معنوی را می باید میراث زحمت و کار همه مردم و اقوام گیتی دانست . بدیهی است در این میان مللی که دارای تمدنها و فرهنگهای باستانی هستند از قبیل ایرانیان و یونانیان و مصریان و چینیان و هندیان و رومیان سهم خاصی در افزودن بر غنای گنجینه ذخایر فرهنگی جامعه انسانی دارند . تا آنجا که به کشور و ملت من مربوط است، ما از این بابت در پیشگاه تاریخ بشری احساس افتخار و غروری مشروع می کنیم .

از بیانات شاهنشاه آریامهر در پنجاه و هفتمین
اجلاس کنفرانس بین المللی کار ژنو
۲۴ خرداد ۱۳۵۱

برای ملت ایران که وارث تمدن و فرهنگی کهن است همیشه کتاب یکی از عوامل معنوی و فکری فرهنگ ملی بوده است. شاید بعنوان شاهی برای این واقعیت تذکر این نکته کافی باشد که در دوران قرون وسطی که قسمت اعظم جهان متمدن دچار جهل و بی خبری بود در سراسر ایران کتابخانه های متعددی وجود داشت که در هر یک از آنها بشهادت اسناد و مدارک تاریخی دهها و حتی صدها هزار جلد کتاب نگاهداری می شد و البته باید توجه داشت که همه اینها کتابهای خطی بود که برای نگاشتن هر کدام ماهها و شاید سالها وقت صرف شده بود.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر
بمناسبت سال بین المللی کتاب
سوم مرداد ماه ۱۳۵۱

دموکراسی ما از آن جهت اصیل و سازنده است که پاسخگوی واقعی احتیاجات و روحیات جامعه ایرانی و منطبق با اصول و موازین تمدن و فرهنگ دیرینه ملت ما است. ما در این راه نیازی به تقلید از اصول و مقررات

دیگران نداشته و نداریم، زیرا بهترین الهام بخش ما اصالت فکری و مدنی خود ما است. بیش از چند ماه نمی گذرد که ما دوهزاروپانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی کهنی را جشن گرفتیم که از روز نخست برپایه يك منشور آزادی و عدالت بنیاد نهاده شد. در تمام تاریخ تمدن ایرانی روح این منشور همواره مایه اصلی میراث عظیم مدنی و اخلاقی ایران بوده است.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر
بمناسبت آغاز شصت و هفتمین سال مشروطیت ایران
چهاردهم مرداد ماه ۱۳۵۱

دوره اجلاسیه گذشته شاهد برگزاری جشن پرشکوه دوهزارو پانصدمین سال بنیانگذاری شاهنشاهی ایران بود. این بزرگداشت بی سابقه و بی نظیر نه تنها یادآور تاریخ پرافتخار و کهن کشور ما، بلکه درعین حال وسیله تذکرارزشهای اصیل و جاودانی تمدن و فرهنگ ایرانی بود و برگزاری آن به ملت ایران فرصت داد که يك بار دیگر احساس نیرومند ملیت و روح یکپارچگی خود را در حفظ و نگاهبانی این میراث گرانها ظاهر سازد؛ و از این قدرت لایزال ملی برای ساختن آینده ای بهتر و پرافتخارتر نیرو بگیرد.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر هنگام گشایش دوره
اجلاسیه ۵۴ - ۱۳۵۱ مجلسین شورای ملی و سنا
چهاردهم مهر ماه ۱۳۵۱

انتظار دارم که شخصیت ایرانی و فرهنگ و تمدن و لطافت روحیش که طی قرون و اعصار باقی مانده، امروز هم با وجود خشونت زندگی عصر حاضر و زمینه های ماتریالیستی که وارد آن شده حفظ بشود تا با اختلاط عوامل مادی و معنوی بتوانیم يك انسان متوازن بنام ایرانی داشته باشیم که

مطابق پیشرفته‌ترین کشورها با حفظ همان میراث‌های کهن و روحیات انسانی
و تمدن قدیمی خودمان باقی بماند.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در شرفیابی
اعضای فرهنگستان ادب و هنر ایران
۲۱ فروردین ۱۳۵۲

افتخار فرهنگ ایران و پاکستان و همه فرهنگ‌های اصیل دیگر
جهان همین است که در کشاکش حوادث روزگار هیچگاه توجه عمیق
به شخصیت اخلاقی بشر و رسالتی را که آدمی در راه نیل به کمالات معنوی
برعهده دارد از یاد نبرده‌اند.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر بمناسبت آغاز هفته
اقبال (شاعر و فیلسوف نامی پاکستانی)
دهم خرداد ۱۳۵۲

ما نه تنها تاریخ و گذشته درخشان خود را حفظ می‌کنیم بلکه
با هوشیاری به آینده می‌نگریم .

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در پاسخ خیرمقدم
ریچارد نیکسون رئیس‌جمهور آمریکا
(در کاخ سفید واشینگتن)
دوم مرداد ماه ۱۳۵۲

در تاریخ طولانی تمدن و فرهنگ ایرانی شخصیت‌هایی وجود دارند
که نه تنها مورد احترام و ستایش ملت خود هستند بلکه به علت خدمات
پرارزشی که به جامعه بشری کرده‌اند در نزد همه ملل عالم دارای احترام
و ارزش خاص‌اند.

... خوشوقتیم که امروز جمعی از دانشمندان عالیقدر کشورهای

مختلف جهان در اینجا گرد آمده‌اند تا به اتفاق همکاران ایرانی خود ،
دربزرگداشت یکی از نوابغ بشریت که تمام عمر او وقف پیشرفت فرهنگی
ودانش انسانی گردید اقدام کنند.

کوششهای فرهنگی ملت ما در سالهای اخیر و همکاری دائم ما با
مجامع فرهنگی و علمی جهان گواه آنست که ایرانیان امروز همان راهی
را دنبال می‌کنند که بزرگانی از قبیل فارابی و ابوریحان و ابن‌سینا و سعدی
و مولوی در گذشته پیموده‌اند.

شرکت مؤثر کشور ما در پیکار جهانی با بیسوادی و ترتیب کنفرانس
جهانی حقوق بشر و تشکیل لژیون خدمتگزاران بشر در حقیقت دنباله
مجاهداتی است که نیاکان ما در اعصار گذشته در همین موارد به عمل آورده‌اند.
. . . در این فرصت به روان تابناک بیرونی و دیگر خدمتگزاران
پر ارج تمدن و فرهنگ بشری درود می‌فرستیم و برای کلیه نیک‌اندیشان
جهان؛ و همه کسانی که امروز دربزرگداشت یکی از فرزندان شایسته بشریت
شرکت جسته‌اند آرزوی موفقیت داریم.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر
بمناسبت گشایش کنگره بین‌المللی ابوریحان بیرونی
بیست و پنجم شهریور ۱۳۵۲

فرا رسیدن بیست و پنجمین سالروز تصویب اعلامیه جهانی حقوق
بشر را که امسال با اعلام دهه پیکار با نژادپرستی و تبعیض نژادی همزمان
است سازمان ملل متحد و به همه مردم نیک‌اندیش جهان تبریک می‌گوئیم.
. . . اعتقاد راسخ ما در این باره گذشته از درک واقع بینانه نیازمند بهای
حیاتی جامعه بشری در عصر حاضر، متکی بر سنن و موازین میراث فرهنگی
ریشه‌دار ایرانی است که بشردوستی و احترام به شخصیت انسانی همواره از
مهمترین اصول آن بوده است.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر
بمناسبت بیست و پنجمین سالروز صدور اعلامیه جهانی حقوق بشر
نوزدهم آذرماه ۱۳۵۲

صفحات تاریخ ایران و جهان آکنده از نام بزرگان عالم اندیشه و فرهنگ و هنر است، ولی بی گمان در همه این صفحات کمتر می توان به نام کسانی در سطح معنوی مولوی برخورد که اندیشه آنان قلمروی چنین گسترده را از لحاظ زمانی و مکانی دربر گرفته باشد. مولوی معمار بلند پایه کاخ عرفان ایران و گویاترین زبان تصوف اسلامی ایرانی و رکن استوار ادب پارسی، از جمله آن متفکرانی است که از حدّ تعلق به يك ملت و يك فرهنگ و يك زبان بسیار فراتر رفته و به تمام معنای کلمه شایستگی عنوان « جهانی » یافته است. دنیای مولوی منعکس کننده اصیل ترین ارزشهای فرهنگ جاودانی ایران یعنی دنیای فروغ و معنویت و دوستی و آزادگی است. در سراسر اثر عظیم این بزرگترین عارف پارسی، دریائی از شور و محبت و بشردوستی و جهان بینی موج می زند که در دل آن هر چه هست زیبایی و آفرینندگی است. در طول قرنهای پیاپی سخن مولوی در پهنه گسترده ای از جهان از اقصی نقاط هند گرفته تا آسیای مرکزی و ترکیه و بالکان و سراسر جهان اسلامی طنین افکن شد و اندیشه ژرف او در زندگی روحی و معنوی صدها میلیون مردم این سرزمین ها اثری عمیق بخشید، همچنان که کلام وی الهام بخش بسیاری از سخنوران در آفرینش آثار بدیع جهان ادب شد و در همان حال ترجمه های متعدد آثار او به زبانهای مختلف جهان غرب، دنیای باختر را با اندیشه این نابغه فرهنگ شرق آشنا ساخت. تجلیل جهانی از جلال الدین محمد مولوی که به مناسبت هفتصدمین سال درگذشت او در سال ۱۹۷۳ (میلادی) به دعوت سازمان جهانی یونسکو بعمل آمد، گویای حقیقتی است که از این بزرگمردی است که تنها به خاطر محبت و معنویت زیست و تنها به اعتلای بشر و به نیکبختی زادگان آدمی اندیشید. در عصر ما که ناهماهنگی پیشرفتهای فراوان مادی و فنی با موازین اخلاقی و معنوی، جامعه بشری را با تضادهای و بحرانهای شگرف روحی و اجتماعی دست بگریبان ساخته است، پیام مولوی که پیام جاودانی فرهنگ ایرانی است راهگشای بسیاری از معضلات بنیادی تمدن مادی انسان کنونی است.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر بمناسبت تشکیل
مجلس بزرگداشت جلال الدین محمد مولوی
بیست و ششم اسفند ماه ۱۳۵۲

درباره جامعه خودمان از صمیم قلب امیدوارم که با حفظ ارزشها و خصال پسندیده تمدن خویش و باحفظ هویت فرهنگی و فضیلت و شخصیت ملی و غنای معنوی و گنجینه‌های فرهنگی خود که از تاریخ کهن و درخشان خویش به میراث گرفته‌ایم بتوانیم از چنین خطاها و انحرافات مصون بمانیم؛ اینها امتیازات ما ملل شرقی است و اگر این میراث و اصول اخلاقی را حراست کنیم و آنرا رهنمون خود برای نیل به يك جامعه توانگر و مرفه سازیم اطمینان داریم که از پرتگاههایی که تمدنهای مادی و ماتریالیستی در آن سقوط کردند خواهیم جست.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در مصاحبه
با سردبیر نشریه بیلتر چاپ هندوستان (در کاخ نیاوران)
سیزدهم فروردین ماه ۱۳۵۳

شاید احتیاجی به تذکر این نکته نباشد که توجه به علم پزشکی از دیرباز از مشخصات تمدن ایرانی بوده و از دوران پیدایش اوستا تا به امروز همواره این علم مورد احترام خاص ایرانیان قرار داشته است. فرمان معروف داریوش بزرگ درباره تأسیس دانشکده پزشکی در مصر و فعالیت وسیع دانشگاه جندی شاپور بعنوان یکی از بهترین مراکز مطالعات و تحقیقات پزشکی در دنیای کهن و بنیانگذاری مکتب طب اسلامی در بغداد به دست استادان همین دانشگاه و نقش درجه اول آثار دانشمندان از قبیل ابن سینا و رازی در عالم پزشکی شرق و غرب تنها نمونه‌هایی از این توجه ویژه و دیرینه ایرانیان به امر پزشکی است.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر بمناسبت گشایش نهمین اجلاس
روزهای پزشکی خاورمیانه و خاور نزدیک (در دانشگاه اصفهان)
بیست و دوم فروردین ماه ۱۳۵۳

. . . . نام سیبویه در تاریخ فرهنگ اسلامی مرادف با بنیانگذاری نحو زبان عربی است و برای فرهنگ ایران مایه مباهات است که بزرگترین اثر نحو زبان تازی، در دومین قرن هجری به دست این بزرگمرد پارسی

تألیف شد. «الکتاب» اثر جاودانی سیبویه نه تنها نخستین بلکه هنوز هم پس از گذشت دوازده قرن معتبرترین کتاب در نحو زبان عربی است، بطوریکه درباره آن گفته‌اند بعد از سیبویه هیچ کس نتوانسته است بر کتاب او حرفی که بکار آید بیفزاید. توجه بدین حقیقت به‌تنهایی مبین سهم دانش ایرانی در تکوین و توسعه فرهنگ اسلامی است . . .

. . . تجلیل از خاطره سیبویه در واقع یادآور خدمات مستمر ایرانیان به توسعه و تکامل فرهنگ عظیم اسلامی است که فرهنگ ایرانی از آغاز یکی از اجزاء استوار آن بوده است، همچنان که میراث فرهنگ اسلامی خود از استوارترین اجزاء میراث فرهنگی بشریت است. آرزو کنیم که این میراث غنی و گرانبهای انسانی، با کوششهای خدمتگزاران صمیمی و شایسته دانش و فرهنگ بشری، از هر ملت و هر نژاد و هر آئین، روز بروز غنی‌تر و ارزنده‌تر گردد و در تحقق رسالت معنوی هر فرهنگ اصیل و واقعی بیش از پیش در خدمت به تفاهم و دوستی ملت‌های جهان و در راه تقویت مبادی عالیه انسانیت بکار رود که در حقیقت روح و مفهوم تعالیم ارزنده اسلامی است.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر بمناسبت
گشایش کنگره بین‌المللی سیبویه (در دانشگاه پهلوی)
هفدهم اردیبهشت ماه ۱۳۵۳

در واقع تمام جنبه‌های فرهنگ ما که شما با فصاحت تمام بدان اشاره کردید از دیرباز مورد توجه دانشمندان، ادیبان و هنرمندان فرانسوی قرار گرفته است. زیباترین مجموعه‌های آثار باستانی ایران را در موزه لوور پاریس می‌توان یافت. کتابخانه ملی پاریس مجموعه‌ای از غنی‌ترین و با ارزش‌ترین آثار خطی زبان فارسی را دارا است؛ و دانشگاه پاریس یکی از فعالترین مراکز بین‌المللی آموزش زبان و فرهنگ فارسی است. اشاره شما بتاريخ چندین هزار ساله کشور من، مرا بر آن داشت تا یادآوری کنم که درام‌نویسان بزرگی چون کرنی، رترو، راسین از وقایع تاریخی ایران در تراژدیهای خود به‌صورتی عالی استفاده کرده‌اند و این آثار همگی برای

اولین بار در شهر پاریس به نمایش گذاشته شده است. صورت اسامی این آثار طولانی است و من در اینجا به ذکر چند نمایشنامه نظیر رودوگون شاهزاده خانم اشکانی، خسرو، استر، مهرداد، و مخصوصاً «سورنا سردار اشکانی» آخرین تراژدی پی‌یر کرنی که برای اولین بار در ۲۵ ژوئن ۱۶۷۴ یعنی درست سیصد سال پیش درچنین روزی اجرا شد اشاره می‌کنم. کرنی در این نمایشنامه شکست سپاهیان رومی کراسوس را به دست ایرانیان تصویر می‌کند. این شکست خاطرۀ زوین پارت را جاویدان ساخته است.

ما باز هم در ادبیات فرانسه نشانه‌های توجه به ایران را باز می‌یابیم، مثلاً با انتشار اثر پیرافائی دومنس، اولین اثری که در قرن شانزدهم درباره ایران نوشته شد، این توجه مخصوصاً با تأسیس اولین مرکز آموزش زبان فارسی در زمان لوئی چهاردهم افزایش یافت.

طی سه قرن اخیر اکثر آثار مهم ادبی ایران به زبان فرانسه برگردانده شده است. بین این آثار می‌توانم از اشعار حافظ که هم‌اکنون بیت زیبایی از آنرا خواندید و از اشعار سعدی که الهام‌بخش شاعره پاریسی مارسلین دبردوالمورد در سرودن قطعۀ گل‌های سرخ سعدی بوده است نام ببرم.

از فرصت استفاده می‌کنم و یاد دو دانشمند وادیبی را که در شناساندن فرهنگ ایرانی به اروپا نقش اساسی داشته‌اند گرامی میدارم. منظورم آنکتیل دوپرون، و ژول مهل است که اولی دو قرن پیش اوستا کتاب مقدس ایران باستان را به جهان غرب شناساند و بدین ترتیب بانی نهضت اوستاشناسی، که اکنون در اکثر کشورهای غربی گسترش یافته است؛ و دومی باصرف چهل سال از زندگی خود کتاب شاهنامه را ترجمه کرد و بزرگترین حماسه ایران را به غرب شناساند.

همچنین بررسی‌هایی را که در زمینه هنر چندین هزارساله ایران در پاریس بعمل آمده است نادیده نمی‌گیرم.

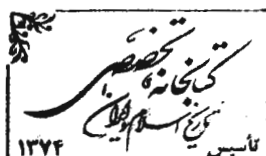
برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر
در پاسخ اظهارات رئیس انجمن شهر پاریس
چهارم تیرماه ۱۳۵۳

هیچ کس در این کشور حق ندارد روی تخیلات واهی و افکار عقب افتاده مانع پیشرفت و شکوفان شدن استعداد یک فرد ایرانی بشود، و اگر چنین کرد باید طبق قانون تنبیه بشود. همانطور که کسی حق ندارد حیات کسی را از او بگیرد، حق ممانعت از پیشرفت روحی و فکری دیگری را هم ندارد، بهر حال تحصیلات برای همه مجانی است و پیشرفت افراد به استعداد آنها بستگی دارد.

برگرفته از بیانات شاهنشاه آریامهر در مراسم گشایش
هفتمین کنفرانس ارزشیابی انقلاب آموزشی (در رامسر)
یازدهم شهریورماه ۱۳۵۳

بزرگداشت هزارمین سال ولادت ناصر خسرو سخنور و نویسنده اندیشمند بزرگ قرن پنجم هجری، از راه تشکیل کنگره‌ای با شرکت صاحب نظران ایرانی و بین‌المللی موجب خوشوقتی ما است، زیرا تجلیل از چنین مردان بزرگ اندیشه، تجلیل از دانش و فرهنگ بشری است که خوشبختانه سرزمین فرهنگ پرور ایران از آغاز در آن سهمی بارز و افتخار انگیز داشته است.

ناصر خسرو، نه تنها در عین قدرت سخنوری استاد برجسته کلام و حکمت و علم ادیان بود، بلکه زندگانی او آن جنبه جهانی را داشت که از ویژگیهای فرهنگ ایرانی است. وی در راه دانش اندوزی سرزمینهای پهناوری را از بلخ تا حجاز و سوریه و فلسطین و مصر و سودان و آسیای صغیر برای آشنائی هر چه بیشتر با اندیشه‌ها و فرهنگهای گوناگون عصر خود در زیر پا گذاشت؛ و از پژوهشهای وسیع خویش توشه‌هایی گران از علم و حکمت و فلسفه گرد آورد؛ و سرانجام نیز سرزمین بدخشان را که تا با آخر عمر در آنجا زیست از پرتو وجود خود بصورت یک کانون فروزان تجلی اندیشه و فرهنگ ایرانی درآورد. اشعار عالی این سخن سرا که از زمره شیواترین اشعار پارسی است و آثار منشور او مانند سفرنامه وزادالمسافرین و جامع‌الحکمتین که از آثار ادبی کلاسیک زبان فارسی بشمار می‌رود برای

او در تاریخ فرهنگ ایران مقامی ممتاز بوجود آورده است و از این راه بسیار بجا بود که در بزرگداشت خاطره وی در خطه پرافتخار خراسان و در دانشگاهی که بنام یکی دیگر از مردان بزرگ این خطه نام گذاری شده است اقدام گردد.

یقین داریم دانشمندی که از نقاط مختلف ایران و از کشورهای دور و نزدیک جهان در مجمع حاضر شرکت جسته اند در سخنرانیهای خویش جنبه های مختلف ادبی و علمی و فلسفی آثار ناصر خسرو را به دقت مورد مطالعه قرار خواهند داد، و از این راه جهان دانش را نه تنها با اندیشه و آثار این مرد بزرگ بلکه در عین حال با قسمتی دیگر از ارزشهای جاودان فرهنگ ایرانی و فرهنگ بشری آشنا تر خواهند کرد.

برگرفته از پیام شاهنشاه آریامهر بمناسبت بزرگداشت
هزارمین سال ولادت ناصر خسرو (دانشگاه فردوسی - مشهد)
بیست و سوم شهریورماه ۱۳۵۳